

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

Una frase popular

Em sembla que m'agradarà.

Moments històrics

A Madrid

L'abstenció electoral, estenent-se com un corrent impetuós a gairebé totes les organitzacions polítiques, ha produït l'efecte que esperaven els iniciadors d'aquest moviment, els quals poden apuntar-se amb justícia un èxit definitiu. No és hora de voler escatir si era millor per l'eficàcia de la força cívica del poble l'abstenció o la intervenció al Parlament que s'havia convocat. En política, que és cosa empírica i que depèn dels moviments sentimentals de la massa, el que compta és el resultat. I el resultat no pot ésser més clar. Una reculada, de por, instintiva i sobtada, dels partits que es preparaven per a prendre part a les eleccions va vèncer les darreres resistències del Govern, precipitant-lo a una caiguda fulminant.

Es pot ben dir que els homes de les actuals generacions d'Espanya no havien assistit mai a una crisi tan greu com la d'ara per la monarquia. Moltes vegades havíem sentit parlar de crisi del règim i havíem sentit assegurar que la Monarquia s'havia jugat en un canvi de Govern la darrera carta. Però els anys passaven, quiets i silenciosos, sense altra remor que les inquietuds catalanes, mentre moltes monarquies europees, que semblaven disposar de més d'un joc sencer de cartes, desapareixien l'una darrera de l'altra, engolides per la voracitat de la història. Ara tot fa creure que nosaltres també fem història. Per primer cop, d'ençà de la restauració, Madrid ha sentit la sotragada d'un moviment d'opinió. La passió política ha saltat de les penyes i de les

Del primer moment, Sánchez Guerra, el vell servidor de la família, va acceptar la tasca penosa de voler bastir un refugi on pogués intentar la monarquia refer, amb un altre esperit, la seva vida. Aquesta submissió de la Corona a la bona voluntat de Sánchez Guerra, exiliat voluntari ahir, revoltat més

A Barcelona

La importància de la crisi ha fet passar a segon terme un altre fet polític que pot tenir per nosaltres una innegable transcendència. Els representants d'Acció Catalana i d'Acció Republicana, que constitueixen els

La Preso celular de Madrid...

tard, perseguit després i retardat un cop alliberat, és un acte de reparació que en altres ambients més avessats a les grandesses espirituals, hauria pres la vigoria d'una escena shakesperiana. Però no ha estat altra cosa que un expedient per a tractar de re-

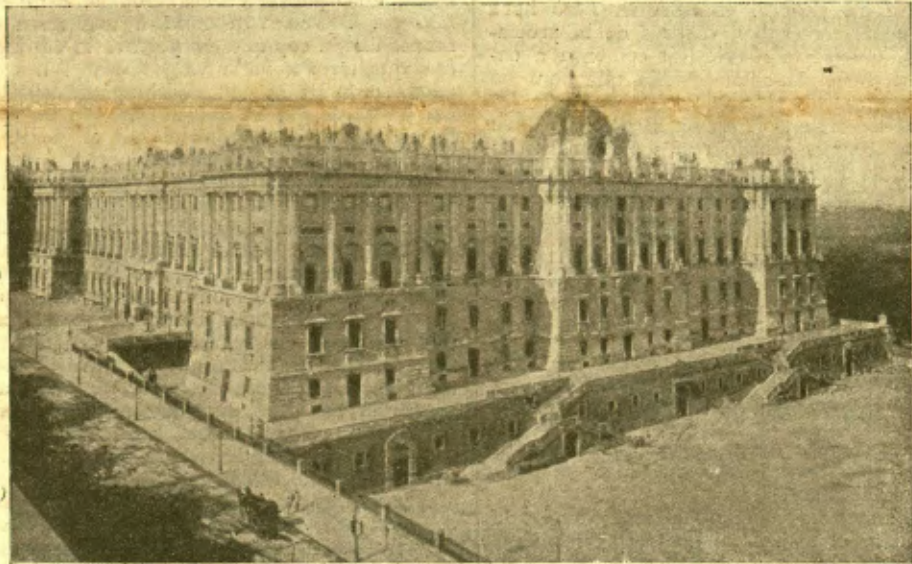
dos nuclis principals de les forces polítiques d'esquerra a Catalunya, han pactat l'unió i d'un comú acord han establert una relació cordial amb les altres esquerres d'Espanya per aconseguir la seva col·laboració en les futures solucions del problema autonòmic de Catalunya. Com tothom sap en aquestes hores, els senyors Bofill i Mates i Rovira Virgili han fet una estada d'uns dies a Madrid, on han estat acollits amb gran consideració pels homes més destacats del moviment republicà i del constitucionalista i han merescut de tots ells la promesa formal d'una col·laboració comprensiva i eficaç.

Es prou important el fet perquè ens reservem parlar-ne més amplemment. Fa vint anys que aquesta orientació de les esquerres catalanes estava indicada sense cap profit, vint anys esmerçats a discutir si era molt o poc catalanista voler demanar col·laboracions a les forces polítiques afins dels partits espanyols. Els que volien empenyer cap aquest camí se'n tenien d'excusar com d'una malifeta. Per últim, el bon sentit polític s'ha imposat. No és d'estranyar que amb aquestes lentituds siguin els homes de més de setanta els qui portin la direcció o la passió dels moviments populars. Felicitem-nos que aquesta vegada hagin estat a Catalunya homes plens de joventut els que s'han decidit a donar un pas que des de molts punts de vista es pot considerar definitiu.

soldre una crisi ministerial, de tramitació difícil i treballosa.

Sánchez Guerra va fracassar per manca dels concursos que estimava necessaris, sense deixar preparat el camí d'un possible successor. Es ben cert que en l'escena política no havien viscut les generacions actuals espanyoles unes hores de més emoció que aquestes. I són els homes de les generacions que se'n van, nascudes entre les revoltes d'una altra crisi dinàstica, els principals personatges del drama. Al costat de Sánchez Guerra, confosos amb el nom comú de constitucionalistes, han format dels primers moments de l'agitació d'ara Melquíades Álvarez, Bergamín, Burgos Mazo i Villanueva. Tots ells han vingut al món abans de la revolució de setembre i algun abans de la sublevació de Vicalvaro. Els joves i els homes ja madurs els miraven amb una simpatia, si és no és compassiva, com una mena d'agraïment per l'esforç d'una darrera il·lusió; però ells passaven com unes ombres venerables al marge de les turbulències populars. I tot d'una, la caiguda del Govern va posar-los tots junts a primera fila entre la sorpresa i l'aplaudiment de la multitud. Qui sap? Potser és una justícia del temps. Que la generació nascuda en mig d'una revolució sense fruit sigui la cridada a tancar el parèntesi de l'esterilitat de la vida pública espanyola, obert a l'hora que ella va venir al món.

Però sembla que per ara aquesta mena de solució simbòlica s'ha esvaït. Quan escrivim aquestes ratlles, no se sap ben bé el que passa. Quan sortiran al carrer, potser ho trobin tot capgirat. Per una solució normal, manca un Parlament que ningú no ha volgut. Per les altres solucions possibles, queden com un interrogant tots els procediments acostumats en aquestes hores tèrboles, de cada un dels quals pot sortir una girada o una continuació de la nostra història.

... i el Palau Reial; els llocs més visitats durant la tramitació de la crisi

tèrtiles cap al cor de la ciutat i s'ha plantat al carrer amb un gest hostil, inconfusible, contra la més alta de les institucions que l'han feta capital de l'Estat.

El símptoma més clar de la significació radical d'aquesta crisi és l'escampada d'antics monàrquics, que han corregut a cercar un aixopluc en les noves organitzacions republicanes. Darrera dels que van abandonar la monarquia per a revenjar-se d'una ofen-

A. Rovira i Virgili, líder d'Acció Republicana, que ha fet el viatge a Madrid, junt amb Bofill i Mates, líder d'Acció Catalana

sa, mirats amb llàstima pels companys, nombroses bandades de fugitius els han seguit el rastre, jurant pels déus que són republicans de naixença. Té d'ésser molt fort el triàngol perquè tota aquesta gent se'n vagi amb tantes presses del vaixell on ha passat tan dolçament les hores més agradables de la seva existència.

MIRADOR INDISCRET

L'uniforme baratet

Una de les gestions de l'èxit de la qual està més orgullós el nostre senyor batlle, és la concessió del títol de *Real* a una *Acadèmia de San Jorge* de finalitats vagament artístiques.

Per fer saber als seus col·legues en Acadèmia l'honor de què acabaven d'ésser objecte, el comte de Güell els invità a la seva taula. Per augmentar encara l'alegria que lògicament havien de sentir, els digué que, el títol de *Real* atorgat a una Acadèmia comportant el dret d'uniforme especial, per part dels acadèmics, ell, el comte, ja havia pensat en aquest detall, i que, d'acord amb l'aposenador de palacios i Carretero, el sastre de Madrid de més èscolida clientela, havia conformat un uniforme. I perquè els acadèmics reunits se'n fessin càrrec, a un toc de timbre comparegué un criat portant un maniquí abillat d'acadèmic de *San Jorge*. L'efecte que produí de bell antuvi l'uniforme fou singularment modificat quan el comte de Güell afegí:

—Jo, pensant en la conveniència de tots vostès, he volgut que no hi haguessin gaires daurats; així, l'uniforme només costa dues mil pessetes...

Sobretaula desanimada

I dites aquestes paraules, que si no són lapidàries feren almenys l'efecte d'una llosa, el comte demanà als seus invitats que l'excussin uns moments: havia d'assistir a un enterrament de molt compromís i tornava tot seguit.

Mentre els invitats, no ben refets del tot, prenién encara algun glopet de cafè o de licor, els criats començaren a desaparar la taula. No feien més que obeir ordres estrictes del nostre batlle, segons les quals, un cop s'ha alçat ell de taula, s'ha acabat tot.

Els acadèmics, amb el cafè a mig pendre, abandonaren la casa senyorial una mica sorpresos.

Però més sorprès encara quedà el comte de Güell, que enllistí ràpidament de l'obligació social d'acomiarar un dol, i en tornar a casa seva es trobà que els invitats, una mica ressentits, no l'havien esperat.

Explicació satisfactòria

El dimecres de la setmana passada nombroses forces de seguretat protegien les Cases Consistorials d'una suposada manifestació que havia d'anar a protestar contra els arbitris de l'Exposició. Entre els regidors, aquella parada policíaca no produí gaire bon efecte. En canvi, el senyor Santamaria n'estava entusiasmat.

—Hasta la guardia civil haria venir —deia—. El público no tiene ningún derecho a estorbar los trabajos consistoriales.

Com sigui que algú es sorprengué d'aquests sentiments sometenistes del notori republicà de la Portaferrixa, un periodista digué:

—No és estrany que En Santamaria no tingui cap interès a quedar bé amb els ciutadans. Com que tots els que l'han de votar, pobres, ja no són d'aquest món...

Ministre i nudista

Entre els ministres del govern Berenguer, n'hi havia un, el senyor Tormo, veritablement extraordinari. El senyor Tormo, nu-

distà, esperantista i vegetarià, tenia, entre altres, la mania de pendre banys de sol al terrat del ministeri d'Instrucció Pública. Aquest detall no oferiria un particular interès si no fos que el senyor Tormo, purista en les seves aficions, prenia els banys completament nu.

El senyor Tormo, zelós de no oferir en espectacle la vera nuditat ministerial, tenia bon compte de fer tancar totes les portes que donaven al terrat, mentre ell es dedicava als seus esplais de cultura física. Un dia, però, fou sorprès en plena sessió per un electricista que havia pujat, no se sap com, per a fer una reparació.

—¿Qué hace usted aquí?—li digué el senyor Tormo—. Láruese en seguida. ¡Yo soy el ministro!

—¿Tú eres el ministro?—féu l'electricista perfectament escèptic—. ¡Lo que tú eres es un guasón!

Cinc minuts després, l'electricista contava l'estranya aventura als criats del ministeri: —Arriba, en el terrado, hay un loco que se quiere hacer pasar por el ministro...

El ministre que pensava en tot

Un altre dia, el senyor Tormo sortia del ministeri a les tres de la tarda i deia al xofer:

—¿A Segovia!

—Al Puente de Segovia, querrá decir...

—No, señor, no; a la ciudad de Segovia. Aleshores, el xofer, amb aire abigut, insinuava:

—Es que yo, sabe, aún no he comido...

I aleshores, el senyor Tormo, rutilant de previsió:

—El ministro ha pensado en todo.

I es treia tres taronges de la butxaca i les donava al xofer.

Per un defecte de calefacció

El senyor Cambó—pos dies ha—feia de padri d'una aristocràtica noça.

Durant la cerimònia—llarga i brillant—el bisbe de Barcelona, que beneia la unió, encetava una llarga plàtica.

De sobte, s'alça el senyor Cambó i surt de l'oratori. Expectació. El bisbe estronca el discurs. El pare de la núvia—el marquès de Camps, pròcer regionalista—segueix adalerat el senyor Cambó.

Però ja era tard: el nostre ministrable tornava a entrar, cobert del seu magnífic abric de pells.

Una altra falsa alarma.

Criats ben avesats

L'Equestre ha celebrat el seu anual ball de disfresses. En aquesta mena de festes, tothom sap com és compromesa l'hora del bufet.

Per estalviar-se entrebanes, van establir-lo al tercer pis. Això suposa un notable «handicap».

Però endebades. Hi hagué empenyes i tants disgustos com vulgueu. Els cambrers estaven extenuats.

Per fi, a última hora, un amic nostre hi penetrà: només hi havia un cambrer, completament rendit, el qual murmurà a l'orella del soci:

—Ja ho veu, senyoret; això no fa per a nosaltres.

Es veu que el cronista de societat que va deixar anar, parlant d'aquest ball, el qualificatiu de *vulgaridad gris*, gastava un eufemisme.

Eleccions

Fa dos diumenges hi hagueren eleccions, amb campanya electoral prèvia, cartelletes, proclames i repartidors de candidatures, tantes de votants, interventors, etc. Només eren per a vocals obrers a les Comissions Mixtes del Comerç, però la lluita resultà força interessant.

Cal tenir present que els interventors d'un «Bloc» representant dels Sindicats Lliures, que teòricament havia abandonat la lluita, feien una minuciosa obstrucció, que no perdonava mitjà ni perdia detall, per poc raonable que fos. Els motius més fútils impedien l'emissió del vot.

Un elector en protestava, remarcant la seva eliminació del cens professional, tot i haver votat en ocasions anteriors.

—No us deixen votar? —li demanà un altre.

—No!

—Es que no deveu tenir l'edat!

La rialla fou general. L'altitud aparentava uns cinquanta anys.

Poc després, a despit de l'escrupolosa confrontació de cognoms, inicials, domicili, etcètera, es permeté votar a un dependent. Aquest, quan veié la seva papereta dins de l'urna, s'encarà als interventors i seriósament digué:

—Aquestes llistes electorals no estan prou bé!

—¿Por qué? —li respongueren aquells, preparant-se ostensiblement a la protesta del vot emès.

—Perquè ha pogut votar algú, vet-ho aquí!

Hi havia qui, més previsor, o més meticulós, s'havia preocupat amb temps de comprovar la seva inclusió al cens. Un d'aquests, malgrat això, no tenia—o aparentava no tenir—seguretat absoluta de poder votar.

—Jo hi sóc—deia—, però no sé si podré votar...

—Algun error?—li demanaren.

—Home! A la llista electoral no hi ha el puntet sobre la i del segon cognom...

—Decididament, l'esdevenidor és nostre.

Política i toros

El senyor Corrochano, famós crític taurí madrileny, anava de candidat governamental al districte de Motril. Aquesta decisió féu molt poca gràcia al senyor Lluís Plandiura, el qual comptava ésser diputat per l'esmentat districte. La qüestió fou plantejada al ministeri de Governació, però el senyor Matos va despatxar-la amb quatre fàstics.

—Nada, nada; por Motril va Corrochano, gran periodista y excelente cronista!

La decisió féu arrufar mant nas entre els prohoms de la Lliga.

—Sembla mentida! Que ens hagi de trepitjar un cronista de toros!

—No crideu tant—va fer un correligionari—. Que potser no sabíeu que don Raimon d'Abadal, en la seva joventut, també havia fet de crític taurí en un diari madrileny?...

Precedents tartarinescos

Dissabte, dia de la caiguda del govern Berenguer. Molta gent a la penya de l'Ateneu. Entre els assistents, don Pere Rahola i Molines. Hom parla de l'acte de presentació de candidats de la Lliga, que s'ha hagut de suspendre. El senyor Rahola hi posa una cara com uns tres déus.

—Jo, de vosaltres—li diu En Camps i Margarit—, celebraria l'acte, malgrat tot. A més, hi ha precedents...

—Que hi ha precedents?—interromp don Pere, amb veu de tro.

—Sí, home, en el *Tartari als Alps*; quan Tartari arriba a Tarascó en els precisos moments en què li estan fent una sessió necrològica, no per això es suspèn el festival... Tot és qüestió de dissimular una mica.

"Los Nietos del Zorro"

«Los Nietos del Zorro» són uns quants xicots de casa bona aficionats al cinema i admiradors de Douglas, que varen organitzar un ball de disfresses cinematogràfiques a l'Orient amb el títol de «Una noche en Cinelandia».

Com que hi havia premis, les disfresses començaren a desfilar per davant del jurat (l'«Amichatis») i totes donaven el nom i el personatge que representaven. N'hi havia una que anava de «Remera del Volga» que va causar sensació i va obtenir premi. A l'hora de la proclamació, però, un «Nieto del Zorro» va enfilar-se damunt del piano de cua i va començar a cridar:

—Premi Almira! Ramera del Volga! Ramera del Volga! Ramera del Volga!

Insistí catorze vegades més, però la disfressa no es va presentar.

Ignorem si fou per un excés de modestia.

Trossos selectes

Llegim en el periòdic *El Cazador*:

«En el pueblo de Chovar, cazando con liga José Mondragón, se sintió repentinamente herido de un disparo que le hizo Miguel Palacios creyendo que se trataba de un animal de casa.»

Pel que es veu, aquest Miguel Palacios, a més d'un mal caçador, és un mal educat. Cal advertir, però, que no tenim notícies de la figura que presenta el senyor Mondragón.

Estampes de Carnaval

Cada any, en parlar de la Rua, els entesos us diuen, indefectiblement:

—Uii! Quina diferència amb la de l'any passat!...

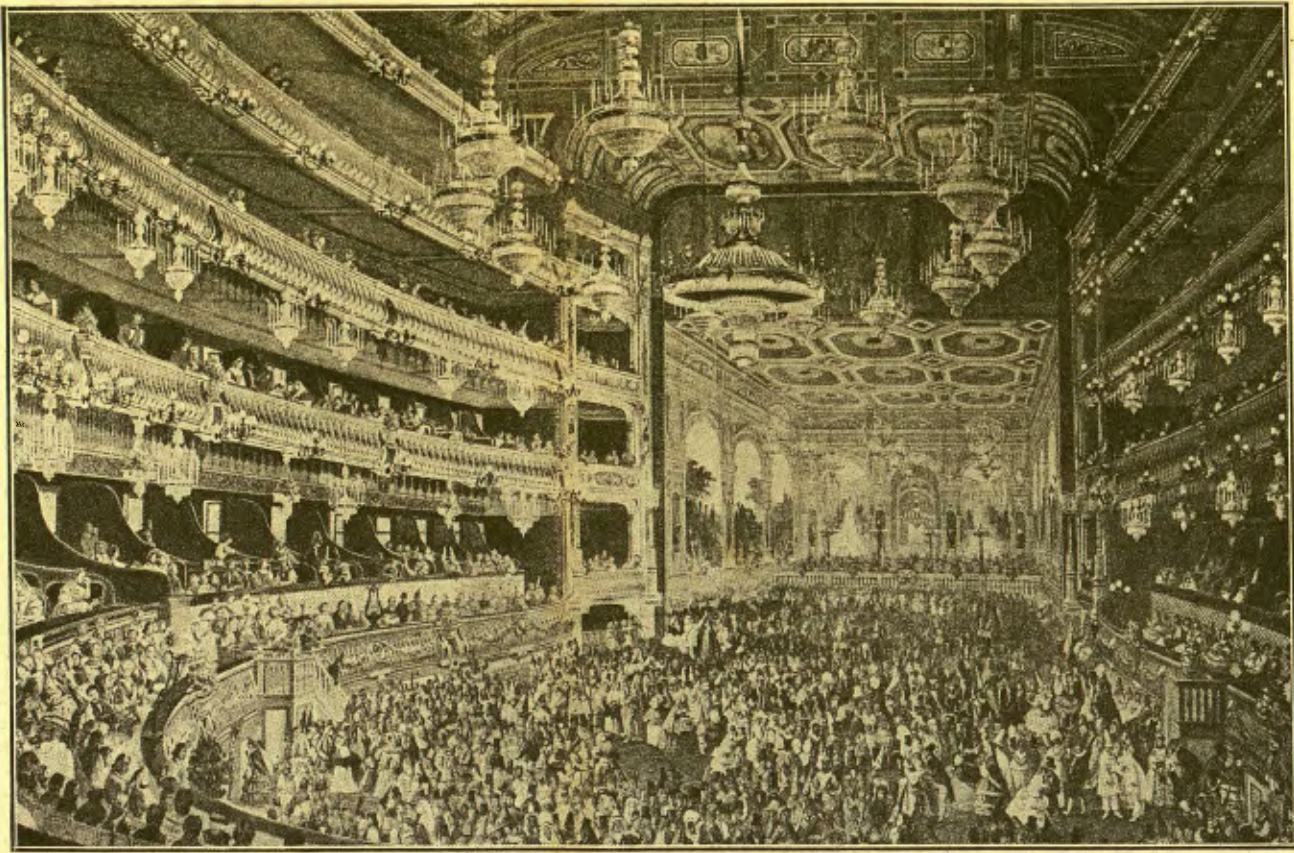
Per on hem arribat a la conclusió que les rues no comencen a ésser realment bones fins que ha passat un any. Com el vi dintre les bótes, l'esperit de les rues agafa sabor i prestigi a mesura que va reculant l'objectiu que les enfoca. Per això, la rua d'ara fa dos anys era molt millor que la de l'any

cés de carrosses comercials. De tal manera, que quan veïeu una carrossa sense senyals aparents de referir-se a una indústria determinada, era ben lícit el dubte de si no es tractaria, a la millor, del reclam secret i recòdit d'un negocià en el qual tinguessin part els jesuïtes.

Si tots no estiguéssim cansats de dir que Barcelona és la ciutat més democràtica del

sembla que va motivar trenta visites al Fèmina i una sessió especial dedicada a la modista de la senyora perquè pogués copsar tots els matisos de l'elegància de l'estrella nòrdica. El resultat ha estat excel·lent i aquesta dama rossa ha salvat una mica les essències de la gran tradició.

El Carnaval té una tragèdia. Es la del marit que es veu obligat a fer la bombe

Un ball al Liceu el segle passat (de la història del Liceu a punt de publicar per Oliva de Vilanova)

passat, i la d'aquest any superarà amb tots els ets i uts la de l'any que ve. I ja em permetreu que no parli de la rua d'ara fa deu anys, o vint, o trenta, perquè si volgués posar aquest tema sobre la taula no tindria pas altre remei que llençar uns autèntics esgarips d'entusiasme.

Aquestes remarques ens podrien portar a la següent conclusió: que les rues, en si, són sempre ensopides i que no ens decidim a apreciar-les fins que ja han passat. No per enyorament o per un sentit de justa reparació, sinó, precisament, perquè ja han passat.

Cal convenir que la Rua, si es celebra a l'Exposició, tal com s'ha fet enguany, té un cent per cent de guanyat. Primer, perquè la monumentalitat perspectivesca i arquitectònica lliga amb tot i, principalment, amb aquesta misèria acaronada i interina de la faramalla del Carnaval. Segon, perquè els barcelonins tenen, així, la sensació que l'Exposició no és una cosa absolutament inútil. I en aquests moments d'arbitris arbitraris, aquesta mena de conviccions són molt saludables pels ciutadans. Almenys, des d'un punt de vista municipal.

Hi ha una cosa que em molesta de la Rua. És aquesta afició desmesurada a convertir les carrosses en material de propaganda comercial. No pot haver-hi alegria en aquests conglomerats de jovent que, enfilats dalt d'un camió artísticament—reclams és la paraula—guarnit, llencen reclams d'especifics, d'espardenyes o d'aparells de ràdio. De tant en tant, tiren una serpentina escadussera i tres boles de neu de segona mà. Aquestes noies i aquests joves no us els sabeu imaginar d'altra manera que esclavitzats per l'ull de l'amo. Sota de la seva disfressa, hi descobriu la tètrica realitat del *guardapolvo*, catalanista i mercantil. Aquest any hi ha hagut un veritable ex-

món, bastaria només donar un cop d'ull al Ball de l'Artístic perquè aquesta veritat ens aparegués amb una claredat meridiana, que sembla que és la millor mena de claredat que hi ha. Al Ball de l'Artístic no hi va pas allò que, amb un sospir elegant, en diem el *tot Barcelona*, sinó que hi va, senzillament, tot Barcelona. Del marquès d'Alella a la dependència de Can Vehils, de la gent de l'Equestre a la de l'Esquerra de l'Eixample, de les flors més delicades de Can Llibre a la modesta ex-virtut més recent, dels polítics de la Lliga als Rabassaires, passant per Acció Catalana, pels comunistes i pels frares de Pompeia. Les senyores riques i les senyores pobres, les grans *cocottes* i les petites, l'honestatad en la població i l'honestatad en la misèria.

Més que la gardènia de la distinció, el Ball de l'Artístic és el clavell de la democràcia. Això pot ésser degut a què les capacitats selectes de la ciutat no siguin suficients per omplir el marc esplendorós del Liceu, i pot ésser degut també a què la decoració de l'Alarma, opulent, democràtica i cridanera, tingui la força suficient per xucar, en pes, el riu humà de la Rambla i arauar-lo, en una meravella de confusió, dintre del Liceu. Potser és per això que l'escenògraf Alarma, l'heroi de mil balls, fou aixecat en triomf, dilluns passat, en mig del xivarri de la festa.

Màscare...

Ha passat l'època en què les senyores i els senyors tiraven materialment la casa per la finestra per poder sortir per Carnaval amb una disfressa sensacional. Mirem el Ball de l'Artístic, i trobarem molta més fantasia que riquesa. No obstant, veiem una senyora imponent vestida de l'època romàntica, que atreu les mirades de tothom. La llegenda vol que el vestit d'aquesta dama fos calcat del que duia Grèta Garbo en *Romance*. Això

amb la família i acaba propassant-se amb l'esposa pròpia.

Quan això passa, algunes llotges del Liceu es tornen un xic més vermelles.

Mentre al Ball de l'Artístic els admiradors d'En Samitier el passejaven a coll-i-be i el bar americà s'ofegava en mig de la bromera del xampany, quatre passos més enllà, al Teatre Romea, tenia lloc un drama femení i actual. Era el ball de les dependents. El jurat havia elegit la reina del ram, en mig del general entusiasme. Però heus ací que al tercer ball després de la proclamació, una certa nerviositat comença a ensenyorir-se de la sala. Sembla que hom ha descobert que la reina no és dependenta. La notícia s'escampa com una serpentina i deu minuts després a cada recó del teatre hi ha una mica de mifing.

Bell exemple de ferocitat femenina. La tendra reina és objecte d'aquells tres mil dos cents quaranta impropis. Una dona grossa, amb una veu greu i potent, de la millor tradició de la Revolució Francesa, fa un crit impressionant:

—Usurpadora!

La reina, però, iniciada ja en els sans costums de les millors tradicions monàrquiques, no vol abandonar el tron de cap de les maneres. En la seva cara hi ha un intent de ganyota de menyspreu per la multitud, signe de les més excel·lents disposicions dinàstiques.

Finalment, la reina no té més remei que abandonar el ball. I no ho fa, precisament, sota d'un arc de triomf. Sortosament, un grup de joves li fa una ovació.

No s'ha perdut tot...

El Carnaval fa La Criolla ha tingut, també, el seu ball d'apatxes. Sembla que van anar-hi tots els lladres del districte.

—I què?

I res. Al final de la esta mancaven, només, vint-i-cinc culleretes de cafè. O sigui un promedi veritablement ridícul. En la majoria d'establiments on anem la gent honrada el capítol de desaparicions és molt més crescut.

Per on resulta que fins els lladres se'ns desmoralitzen. O, potser, no serà aquesta la manera d'entendre el seu Carnaval?

JOSEP MARIA PLANES

P. S.—El reportatge que publicàvem en el número anterior sobre el Bar Americà del Colón, forma part, text i dibuixos, del llibre *Nits de Barcelona*, pròxim a publicar-se.

—Te'n recordes d'aquell metge que ara fa deu anys no em donava ni sis mesos de vida?

—Sí, molt bon home; però veig que no ens en podem fiar.

(Le Rire, París)

L'APERITIU

Josep Maria Sagarra, S. J. — Hi ha senyors en aquest món que es diuen Pere Comes, Josep Salvatella o Joan Vidal, que ocupen càrrecs digníssims i tenen uns fillets preciosos, i s'escau un dia que els diaris publiquen que un tal Pere Comes ha assassinat una nena de tretze anys i se li ha menjat el fetge, o que un tal Joan Vidal, acompanyat d'un Josep Salvatella, han anat a robar les gallines del rector de Betlem i de passada li han fet córrer cinquanta duros que tenia dintre d'una calaixera. Aleshores els homònims honorables se'n van als diaris i fan publicar un escrit que diu que els assassins i els lladres no són ells, sinó que són uns bandarres que tenen l'impudor de portar un nom exacte. Jo de vegades m'he trobat un assassí que es diu com jo mateix, i això no m'ha servit per protestar, sinó per exercir la virtut de la humilitat, considerant que el meu nom és un nom vulgaríssim, i que, encara que jo escrigui versos i drames, dir-me Sagarra és una cosa tan poc excepcional com un barret de guàrdia civil o com anar a missa de dotze.

I és curiós que amb els homònims m'han passat coses molt divertides. El fotògraf Josep Maria Sagarra, prou conegut com a reporter gràfic, quan era solter vivia a la Diagonal, quatre portes més avall de la casa on vivia jo. El fotògraf Sagarra es veu que aleshores deuria fer patir una senyora, i aquesta senyora el volia vitriolar o una cosa per l'estil, i va donar la casualitat que la carta terrible en la qual la senyora deixava anar el castell de foc de les seves amenaces no la va rebre el fotògraf Sagarra, sinó que la vaig rebre jo, i vaig passar un dia espantós vigilant totes les cantonades, i esperant la dama fatídica que em tenia de desfigurar el rostre que en aquell temps potser no era tan tronat com ara, i naturalment, a mi em sabia greu que me'l fessin malbé. El fet és que al fotògraf Sagarra tampoc li va passar res, i que la carta havia estat una falsa alarma. Confusions semblants ens n'han passat moltes.

Un altre Sagarra famós era un pobre que anava a demanar caritat dia si dia no a casa de don Joan i de don Josep Llimona; jo hi anava molt sovint a pendre cafè, i quan a la casa sentien el nom Sagarra, no sabien de moment si es tractava d'un jove que anava a recollir una peça de deu cèntims o un tall de pilota que els havia sobrat de la carn d'olla, o bé si es tractava d'un jove que anava a recollir una tassa de cafè situant-se en un silló de la galeria per parlar una estoneta de la política del país o de les fadilles de les senyores.

Un altre Sagarra d'una relativa importància és un personatge que m'anava a trobar al teatre Nou, i em deixava anar unes dècimes escrites damunt d'un paper verd, en les quals feia constar la misèria negra que el dominava. Aquest Sagarra tenia un pèl roig i unes espardenyes reixades que feien plorar, a més a més la seva gorra i el seu bigoti feien pensar en els caníbals. A mi em feia por i procurava donar-li una mica de moneda cada cop que em portava la dècima; fins que un dia me'n vaig cansar i li vaig negar el pa i la sal. Aleshores el caníbal em va amenaçar de mort, i em va dir que jo era una mala persona perquè el més probable era que ell i jo fòssim parents, i que jo tractava d'una manera desconsiderada i correcta a la meua família.

En la història contemporània del nostre país he pogut registrar atres Sagarres desagraciats i teatrals. No fa pas gaires setmanes que a Hospitalet un estanquer i la dona d'un estanquer varen ésser víctimes d'uns criminals que els robaren dues centes pesetes; doncs bé, l'estanquer portava el meu cognom. La senyora Sagarra va morir assassinada als peus del seu marit com sap tothom. Faig constar que aquestes desagracies persones no són de la meua família, encara que un senyor molt distret em va aturar al mig de la Rambla i em va parlar del crim amb un to tan patètic, que jo no vaig dubtar ni un moment que em prenia per un interessat molt directe en el cas.

El fotògraf Sagarra i jo tenim la pega que ens surtin uns homònims melodramàtics i escandalosos que de tant en tant ens comprometen.

Ara, però, ens n'ha sortit un que ens redimeix de suposades infàmies: es tracta de Josep Maria Sagarra, S. J. No tinc el gust de conèixer personalment el Pare Josep Maria Sagarra de la Companyia de Jesús, però com que quan jo tenia dinou anys vaig estar a punt d'entrar seriosament a la citada companyia, i després resulta que ho vaig deixar córrer, pòdeu comptar que em fa un efecte molt curiós veure que la Providència, que ja em tenia a mi mig coll avall vestit de jesuïta, no es va saber avenir de la meua deserció, i ha sortit amb la seva, tenint a la Companyia de Jesús un altre Josep Maria Sagarra, que sens dubte la farà quedar molt millor que jo.

He llegit a la revista *Criterion* un treball del Pare Josep Maria Sagarra, i m'ha semblat molt ben escrit i ple d'intel·ligència, i jo que he tingut la desgràcia de topar tants homònims tronats i comprometedors, tinc el gust de felicitar al meu homònim jesuïta, encara que no estic del tot segur si el Pare Sagarra, veurà amb tants bons ulls com jo el fet de tenir un homònim que escriu comèdies i que escriu aquests aperitius, que, com deia l'altre dia, no tenen altre objectiu que fer passar l'estona a les senyores d'una certa edat una mica desenganyades de tot, fins dels sermons dels jesuïtes.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

URODONAL

treu el dolor de ronyons perque dissolt l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que estic indicat.

DR. DOMINGUEZ RODRIGUEZ
Catedràtic de la Facultat de Medicina de Sevilla

PONCHE Chaco

ENTONA EL COS PER A LES NITS FREDES

NUTRITIU AROMATIC DELICAT

Després del teatre, prengui

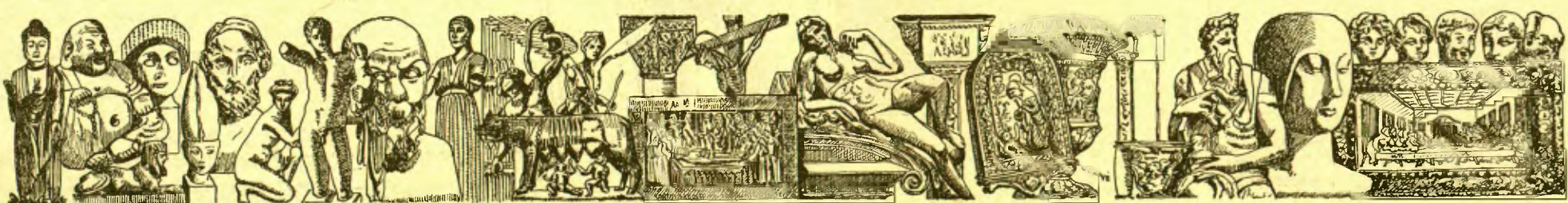
PONCHE Chaco

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

REPRODUCCIONS PLÀSTIQUES D'ART CLASSIC SAGRAT I PROFA

LENA, S. A.

Exposició i venda:

Rosselló 238, junt a Passatge d'Gràcia

ELS ARBITRIS EXTRAORDINARIS

Fracàs del "Casc d'Acer"

La discussió dels arbitris extraordinaris motivats per les despeses de l'Exposició, ha pres, felicitment, un camí normal. S'ha aclarit l'ambient, una mica emboirat per les passions i la sorpresa. Gaziel mateix, adherint-se als acords de l'Ajuntament, il·lumina aquella altra part del seu article, on, altrament, podrien veure una indirecta apologia dels homes de la Dictadura. La ciutat s'adona de quin és el veritable sentit que cal donar a la protesta, si volem que sigui útil,

de la incúria, per no usar un mot més sever, d'aquells Ajuntaments de 1918 a 1923, per culpa de la qual el volum del Deute va guanyar 10 milions de feixuguesà.

Però l'aconsolarem, fent-li present que, dona la coincidència que aquests anys veiem un augment general del cost de la vida i, per tant, de la mà d'obra, etc. De manera que l'Ajuntament no tenia altre remei que reflectir, dintre les seves finances, aquesta evolució econòmica.

Una de tantes maneres com es gastaren els diners

i si ens interessa evitar que tot es reduïxi a un torneig a la antiga usanza, en el qual dos o tres senyors, amb armes de per riure, causin autèntiques ferides a Barcelona.

Quin és, doncs, el veritable curs del problema? Quina l'orientació profitosa de la campanya ciutadana?

Jo no sé què en pensen els senyors Baró de Viver i Marquès de Foronda; però, el que és els barcelonins, ens hem adonat del següent:

«Que l'Ajuntament i les representacions econòmiques no han pogut obtenir de l'Estat l'aportació que consideren indispensable.» (Document de les entitats econòmiques.)

I ara veurem com ens ajuden a obtenir-la, i quines solucions duen aquells senyors—per altra banda emplaçats per aquell altre termini irrevocable de l'opinió: exigir responsabilitat per llurs actuacions arbitràries i sospitoses.

Tenen la paraula els senyors Baró de Viver i Marquès de Foronda. Escoltem-los.

N'hi ha prou amb dir que tota l'argumentació del senyor Rumeu reposa damunt dues afirmacions inexactes. Una, que el Consistori disposés pel cop d'Estat Primo de Rivera, va deixar l'Hisenda municipal desorganitzada. L'altra, que el seu va saldar l'any 30 amb superàvit—unes 200 mil pessetes.

Respecte a la primera, cau per la seva base si considerem que, el senyor Alvarez de la Campa, després d'una gestió força breu, va trobar-se amb un superàvit al pressupost, i així va traspassar l'Alcaldia al Baró. És creïble que, trobant les finances tan malaltes com el Baró vol creure, i, el que és pitjor, fer-nos creure, les hagués pogut guarir tan de pressa, com per obra de miracle? ¿No és més lògic pensar que, al contrari, el Sr. Alvarez de la Campa no feu sinó gaudir-se dels resultats d'una bona gestió anterior? I, aquesta gestió, ¿de qui sinó de l'Ajuntament que ell pretén denigrar amb divagacions confuses?

Les estadístiques, repetides pels diaris d'aquests dies, confirmen, per altra banda, aquestes deduccions del sentit comú.

Tampoc és més sòlida la segona afirmació, que el pressupost de 1930 va liquidar-se amb 200 mil pessetes de superàvit.

Curiosa història, la d'aquest superàvit! La manera com fou engiponat duu el segell de la Dictadura; s'hi veu l'escola de Calvo Sotelo, aquella en la qual els deixebles sovint guanyaven el mestre. En el nostre cas tot va reduir-se a pendre 20 milions d'una subvenció de 50, acordada per un decret de Primo de Rivera, pagadora en 34 anys (aquesta quantitat d'anys que tant esvera a Gaziel) i fer-los figurar dintre de l'actiu del pressupost. Així, un dèficit de 18.900.000 pessetes es converteix, per art del diable o, si us plau millor, per obra i gràcia de Déu, en un superàvit de 200 mil.

La bona veritat; només ens estranya que, posats a afegir pessetes, els confeccionadors del pressupost s'haguessin acontentat amb unes tristes 200 mil. Fent-hi ésser els 20 milions restants, l'èxit hauria pres proporcions còsmiques! (Demanem al linotipista que no s'errí i tregui la s de còsmiques.)

Deixant les inexactituds, passem als sofismes; tot seguit trobarem que el bon Baró, gentilhome de cambra de S. M., es fa creus

I, àdhuc el renyarem una mica, perquè no pot ignorar que, havent-se equilibrat aleshores els pressupostos — com hem vist en parlar del superàvit Alvarez de la Campa — aquest augment, lògic i fatal, no implicava cap mal a la ciutat. Car la qüestió no és pas deure poc o gaire, sinó nivellar. I qui deu 2 i rep mig, està pitjor que no pas qui deu 200, però en rep 400. I, també, que seguir el compàs de l'economia mundial, no és cap senyal de feblesa. Més difícil d'explicar és l'envergadura que pren el deute de 1923 a 1930, sense raons clares. I costarà Déu i ajut convèncer els barcelonins que era necessari i convenient que la plaça de Catalunya fos feta i desfeta tres vegades. Així és com n'és d'anti-econòmic.

Totes aquestes argumentacions, poc sòlides s'enllacen amb la conclusió que l'actual Ajuntament fixa unes quantitats excessives de deute de l'Exposició, per tal de trobar-se amb numerari per fer grans dispendis fora de programa; és a dir, com els que es feien en temps del senyor Baró.

Però oblida les bases b, c i f, del cos de bases que condicionen els arbitris, les quals determinen com l'Ajuntament haurà de dur un compte a part per aquests arbitris i altres aportacions; com no podran desviar-se les sumes obtingudes i, com seran revisades per les entitats econòmiques i, si hi ha lloc, reduïdes.

Exc'm, Sr. Baró: quan algú té sort d'haver arruïnat una ciutat i haver pogut carregar a un altre el mort de la liquidació, amb les ires, antipaties i entrebancs que s'hi congrien, no s'hi val a abusar-ne per inconsciència o per audàcia, o per tot plegat.

Però hi ha classes en el discutir de mala fe: el Baró de Viver, argumentant, va en auto, si el comparem amb el Marquès de Foronda, el qual va en tramvia, i, encara, en un dels remolcs rònecs dels que surten de la plaça de Santa Anna.

Tot el raciocini de la carta que ell ha publicat es basa en el càlcul que segueix:

«Cadascun dels forasters, vinguts a veure l'Exposició, gastava 200 pessetes diàries.»

O sigui que una família — que aviat són 4 o bé 5 — necessitava 1.000 pessetes de sol a sol.

Començant així anem molt lluny. El Marquès tot ho fa veure en gran.

Conclusió: que tant el Baró com el Marquès, simplement, es limiten a donar armes perquè l'Estat no contribueixi a descongestionar el deute de Barcelona.

Heus aquí els nostres defensors. Un Baró que s'aplica a denigrar els Ajuntaments populars i a posar en guàrdia l'Estat, per tal que no ajudi dilapidadors, i un Marquès que s'esforça a demostrar que hem guanyat qui sap quants milions i que ens queixem per vici. Entre l'un i l'altre representen l'oposició als interessos legítims de la ciutat.

Un dia van arruïnar-la. Van desaparèixer un moment. Ara els retrobem, armats com els cavallers d'aquell «torneo a la antiga usanza» de cèlebre i gaudiós record, coberts de llautum, armats de llances de per riure, a cavall dels errors i, d'acord amb llur tarannà, juramentats a barrar-nos el camí de l'avenç i del benestar de Barcelona.

Però vana és llur empresa!

ROSSEND LLATES

Mirant a fora

Presó per deutes

Erwin Piscator, el conegut director de teatre, que havia estat detingut per deure vint mil marcs a la Hisenda, ha estat alliberat.

Que Piscator hagués estat pres, no vol dir que a Alemanya encara existeixi la presó per deutes. En realitat, però, un deutor pot ésser empresonat només si el seu creditor demana «el jurament de declaració» i l'hi refusa el deutor, el qual, amb aquest jurament, ha de declarar el seu estat de fortuna, cosa que l'exposa a persecucions si la declaració és inexacta.

Sembla que Piscator, obstinant-se a no prestar el jurament, volia fer de màrtir, perquè aquest jurament no és obligatori.

De totes maneres, a Alemanya no és rar el deutor que és empresonat. I això perquè l'Estat no manté els presos per deutes, la manutenció dels quals corre a càrrec del creditor, i es citen exemples de deutors que es deixen empresonar per fer la guita al seu perseguidor en justícia.

La Copa Schneider

Per raons d'economia, i potser recordant les recents desgràcies que han colpit l'aeronàutica anglesa, el govern treballista havia decidit que Anglaterra no prengués part a la Copa Schneider. Lady Houston, vídua d'un riquíssim armador, ha ofert les 100.000 lliures necessàries al ministeri de l'Aire, acompanyant la generosa oferta d'aquestes paraules no tan generoses:

«Quan el govern socialista hagué donat l'excusa mesquina de no poder fer les despeses necessàries, la meua sang bullí d'indignació, perquè sé que tot anglès de debò es vendria la seva darrera camisa abans que admetre que Anglaterra no ha pogut defensar-se. Declaro orgullosament que he heretat l'esperit dels meus avantpassats, que estimaven que un anglès era igual a tres estrangers, però el govern actual s'esforça a inocular-nos la doctrina nefasta que som una potència de tercer ordre.»

Mr. Montague, subsecretari de l'Aire, en un discurs pronunciat a Reading, ha dit:

«L'oferta de lady Houston ha estat feta per via de la premsa. En això cal veure una prova manifesta del menyspreu que els afavorits de la fortuna afecten envers l'actual govern socialista, el qual consideren com un intermediari execrable.»

Per la seva banda, lady Houston no ha fet esperar la seva rèplica:

«Pobre Mr. Montague, us deu ésser una pindola ben amarga d'engolir! Després d'haver fet mans i mànegues per impedir els nostres aviadors de participar a la Copa Schneider, una dona us ho ha esbullat.»

El cas Romain Rolland

Romain Rolland ha escrit en la Notvelle Revue Mondiale:

«Pel que fa a mi, ensenyo les cartes: si la U. R. S. S. es veia amenaçada per un dels seus enemics, m'arregleria resoltament al seu costat. No sóc pas afon i sovint he dit a la cara de la Unió Soviètica tot el que em semblava injust en les seves maniobres. Però sé i crec que la U. R. S. S. realitza una experiència heroica, la més bella esperança de l'esdevenidor. Si la Unió Soviètica desapareixia, ja no m'interessaria més pel futur d'Europa, perquè aleshores la consideraria, en l'ordre social, com definitivament abocada a la mort. Europa, si goses llançar-te en una guerra mortífera, m'alçaré contra teu, contra el teu despotisme i la teua rapacitat, per defensar els meus germans de l'Índia, de la Xina, de l'Indoxina i de totes les nacions oprimides i explotades. Dic a la U. R. S. S. de Lenin i a l'Àsia de Sun-Yat-Sen i de Gandhi: Germans, podeu comptar amb mi!»

El bo del cas és que a Rússia tot això no ha desvetllat gaire entusiasme. Karl Radek, ex-rector de la Universitat xinesa de Moscou, ha dit en les Izvestia del 30 del mes passat:

«Ja hem dit a Romain Rolland que si admet la necessitat d'una guerra civil contra l'imperialisme, cal que es fressi un camí cap a la massa popular, perquè sense ella és impossible de combatre l'imperialisme. Romain Rolland viu solitari. S'ha separat de la burgesia, però encara no ha trobat la via que duu cap al proletariat. Per trobar aquesta via, li cal abans que res desempallegar-se de les il·lusions de què és presoner, entre altres de les seves simpaties per al gandhisme que lliga les forces de l'Índia. Comprenem que a Romain Rolland, a la seva edat, no li és fàcil de recórrer fins al capdavant el camí que empra. Així doncs, li desitgem bona sort.»

Avis als turistes

Els turistes que vulguin visitar Nàpols, que s'estiguin com d'escaldar-se de trametre postals representant el més pintoresc de la ciutat. (Ja se sap que, en certes latituds, pintoresc i brutícia tenen molts punts de contacte.)

El ministre de Comunicacions estima que les fotos de venedors ambulants de macarons, de mandolinistes, i altres evocacions del «lazarisme» napolità no convenen a la dignitat de la nova Itàlia, regenerada pel feixisme a cops de manganello; per tant, ha ordenat a les oficines de correus que siguin interceptades les postals de tal mena.

L'HOMME DE DOBLE CARA
El feix entre les dents per als italians, el ram de pau per als americans.
(Nolenkraker, Amsterdam)

ANÉCDOTA I CATEGORIA

L'Ateneu de Madrid

Els esdeveniments posen en un gros pla d'evidència l'Ateneu de Madrid; la seva actitud política i la violenta clausura—un cop i altre—acrediten, una vegada més, una tradició de conspiració i inconformisme.

I bé. En arribar-hi, qualsevol dia normal, hom no diria pas que els ateneïstes fossin gent per espantar cap règim ni cap govern.

La vella casa del carrer del Prado té tota la patina, tot el segle XIX enganxat a les parets que solen tenir les institucions d'aquesta classe. No és pas massa gran. Una

desa. Ell és el gran zaragozano de la política. Ho present tot. Jo li sentia dir pel mes d'octubre:

—Pero ustedeez creen, señores, que el general Berenguer hará las elecciones?

Es mirava els seus amics, o com ell diu el rudo de cofrades. Els cofrades el contemplaven d'una manera poc decidida. Aleshores feia un gest las:

—No sabéiz nada!

I girant-se al que tenia al costat, que acostumava a ésser el poeta Paco Vighi:

—Y tú, menos—li deia.

Després tots hem vist que tenia raó.

Ara, Valle-Inclán reuneix els seus lleials a un cafè del carrer d'Alcalá, i hom veu la seva mà única, apocalíptica entre el fum del tabac, fulminant prediccions, amenaces i renecs. Tot perfectament perdonable.

De vegades—sovint—hi ha noies, a la penya de Valle-Inclán. N'hi ha moltes d'assídues. Segurament passen de vint, entre la biblioteca i els salons. La noia ateneïsta es diferencia de les altres en la capacitat d'encendre una cigarreta, mentre lleix o mentre parla, d'una manera absolutament normal. Es a dir: la noia de l'Ateneu fuma; això no té res a veure amb la complicitat de fum i focs artificials que la coqueteria de certes noies cerca en el tabac.

Aquestes noies són evidentment allò que té un tot modern a l'Ateneu; allò que fa menys tuf de segle XIX. Allò que està menys d'acord amb la galeria de retrats que volta els salons de tertúlies, i que va des de la figura noble i romàntica de don José de Espronceda fins a la ganyota avisada de don Julio Cejador.

A la biblioteca hi ha tots o gairebé tots els opositors de Madrid. La quantitat immensa de gent que sent l'afaiac de treballar tres o quatre hores diàries a una oficina de l'Estat per a evitar que rutlli la màquina administrativa. No es sent parlar més que d'exercicis, tribunals, paperetes, recomanacions i programes.

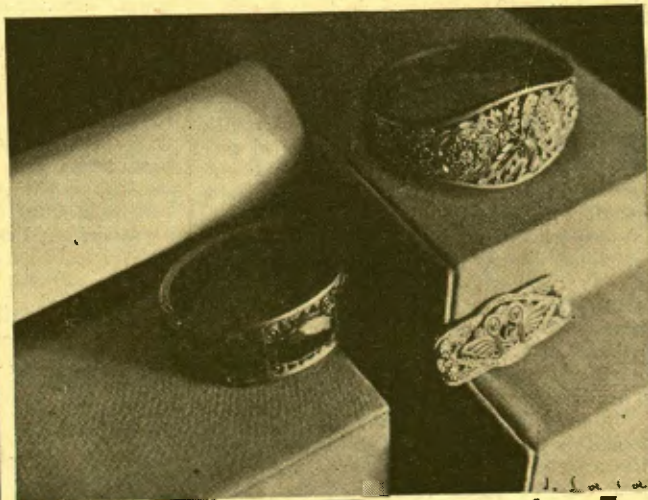
També hi ha, però, escriptors, periodistes i gent de lletres. Allò que a Madrid té encara un sentit pejoratiu: *intellectuals*. Hi ha un odi instintiu del poble madrileny per l'Intel·lectual en general; una manca absoluta de respecte, de sentit jeràrquic per l'obrer de la intel·ligència. Pio Baroja deia una vegada a un escriptor català tota la responsabilitat li era exigible perquè tenia un poble al darrera. En canvi... Hi ha una mena de flamenquisme expeditiu que fa semblar ridícula i invalorada i el que és pitjor, incompreensible, una persistència de treball mental. Es per això que qualsevol actitud governativa contra els medis ateneïstes, i fins i tot universitaris, és ben acollida per un sector de baix públic. És el mateix que evidentment tenia al costat Primo de Rivera en casos semblants.

Es la lluita d'Espanya contra Europa de sempre. Recentment, les moves promocions literàries han demanat que la cultura fos primordialment universitària; que radiqués a les Universitats. La fórmula és perfectament actual; és segur que a l'Ateneu reclos del segle XIX, s'ha d'oposar la Universitat clara, moderna, esportiva del segle XX. Ara bé, mentre realment la Universitat no arribi a un capteniment digne, mentre sigui un establiment administratiu de venda de títols professionals, l'Ateneu haurà d'ésser considerat com el més intens fogar de cultura.

Com un fogar de cultura que, a més a més, s'ha desenvolupat sense l'ajut directe de l'Estat. L'Ateneu representaria—fins que la Universitat no prengui l'alta jerarquia que li pertoca—tota una política defensora de la intel·ligència. I com a conseqüència d'això, la més respectable consciència liberal del país.

G. D. P.

Obres d'Arquitectura, Escultura,
Pintura, etc. Antic i modern
Llibres d'Art
BANYS NOUS, 5
Teléfono 20542

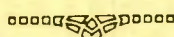
J. ROCA

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

LES LLETRES

Ja vinc, senyor Pla

(Consideracions literàrio-comercials sobre el segon Premi Crexells)

Com a contesta al de Josep Pla, aparegut en el nostre número anterior, hem rebut d'Edicions Proa l'article que publiquem a continuació, tot i que s'aparta d'una manera sorprenent de la qüestió que plantejava Josep Pla i posa en causa terceres persones, que es quedaran tan parades com els nostres lectors i nosaltres mateixos de veure's barrejades en un afer que es desvia del camí que raonablement havia de seguir.

Per aquestes mateixes raons, el nostre amic i col·laborador Miquel Llor té interès a fer constar que està totalment al marge de la qüestió, tot i haver-hi el seu nom entremig.

El senyor Josep Pla, en els dos anys de vida que porta MIRADOR, hi ha publicat no més dos articles que són, si la memòria no ens falla, els únics articles literaris que hem llegit d'ell durant aquest període de la seva activitat política. Aquests dos articles han versat sobre un mateix tema: el Premi Crexells, i semblen tenir un mateix objecte: fer el reclam de l'obra premiada.

El darrer d'aquests articles, publicat a MIRADOR de la setmana passada, ofereix la particularitat d'amagar sota una prosa ben clara unes intencions ben terribles. Sabem d'on ens ve el cop de pedra i a quin indret voldria ferir la voluntat que ha mogut la mà del senyor Josep Pla. Però aquesta mà, tot i la seva agilitat, una vegada més ha estat inhàbil. L'any 1930, la concessió del Premi a Laura a la ciutat dels Sants, de Miquel Llor, ha estat rebuda amb aplaudiments unànims. No hi havia, doncs, motiu d'escàndol. No trobant manera de girar-se contra l'autor, perquè sortosament per ell frueix de la simpatia i de l'admiració generals, ben merescudes, i per tal com no és possible de jutjar una obra inèdita, el mateix trompetaire de l'any 1929 s'ha girat contra els editors de la novel·la premiada.

De què ens acusa el senyor Josep Pla? No ho haver publicat encara la novel·la de Miquel Llor, Laura a la ciutat dels Sants, i això ho considera un greuge inferit a les essències més íntimes de la literatura catalana i una desconsideració a les abnegades personalitats que desinteressadament s'emprenen l'organització del Premi. Fins i tot ha parlat de protestes oficials i ha imaginat potser intervencions, represàlies, i qui sap si una clamor de blasme en el públic.

Tots els que han intervingut en afers editorials, i sobretot el senyor Josep Pla, que té publicats diversos llibres, saben el temps que hom necessita per confeccionar un bell volum, des de la lliurança de l'original pel seu autor fins a poder ésser posat a mans del públic. Que mediti això el senyor Pla i trobarà senzillament contestada i explicada en bona part aquesta qüestió que tant sembla preocupar-lo. Que hi afegim la tardança de l'autor a lliurar l'original i els contratemps de les vagues i quedarà un bon xic més aclarida aquesta explicació.

I encara una tercera raó, i de pes: Edicions Proa no és un impressor que s'ha convertit en editor. Malauradament ens hem de subjectar a l'organització d'una altra impremta, que té els seus clients i compromisos respectabilíssims.

Que hauríem pogut buscar un altre impressor? Aviat és dit.

Laura a la ciutat dels Sants, de Miquel Llor, ha de formar part d'una col·lecció coneguda, amb fesomia pròpia, obra tant nostra com de l'impressor que la confecciona des del primer dia. Un altre impressor hauria improvisat en quinze dies el treball que el primer ja domina? No n'hauria sofert la presentació de Laura a la ciutat dels Sants i la unitat tipogràfica de la col·lecció?

Cal un temps mínim, del qual no passem pas gaire, per a fer un llibre amb el menor nombre possible d'errades i amb la màxima depuració del llenguatge i de tots els detalls que el fan agradable a la vista i que han motivat els constants elogis que el públic i els tècnics fan dels llibres de Proa.

Davant d'aquest retard, que nosaltres som els primers de lamentar, el senyor Pla sembla desesperar-se, pren unes actituds melodramàtiques i ens augura el més tràgic destí.

Cregui's, senyor Josep Pla, vostè que té tanta traça a suscitar qüestions entre els grups més o menys literaris de l'Ateneu i que sembla conèixer tan bé el pensament dels organitzadors del Premi Crexells, inflitri's la idea de pendre d'un cop els punts fonamentals de qualsevol Reglament de Premi literari europeu, i que es decideixin d'una vegada que el Jurat falli sobre les obres publicades durant l'any, i tot estarà resolt. Aquesta barreja de Jocs Florals i de Premi Goncourt que vol ésser el Premi Crexells crea massa dificultats a tohom. I aleshores no es repetiran les enutjoses i inútils experiències d'aquests anys de prova i descontentament. I el senyor Pla no caldrà que escrigui articles com el d'aquest any, provocat per les defectuositats d'un Reglament que no costaria res de millorar.

Víctimes dels nervis

Moltes persones no saben dominar-se i són víctimes dels seus nervis.

La sang viçada i el cos debilitat per falta de descans i excés de treball, són causa de la irritabilitat nerviosa que tants mals engendra.

Totes les persones tedioses i lasses poden recobrar el seu vigor prenent l'energic reconstituent **Fosfo-Glico-Kola Domènech**.

Aquest producte, que recomanen els metges per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

Un altre aspecte que ens cal contestar. El senyor Pla ens diu aficionats a editors. Anem a contar, molt per damunt, quines coses han fet aquests aficionats. Però abans pregariem al senyor Pla que es remuntés a finals de l'any 1927 i començaments del 1928, quan nosaltres planejàvem l'organització de les Edicions Proa, i veuria com era d'ensopit i migrat el moviment editorial d'aleshores i com aquest ha estat estimulat per nosaltres. No és excessiu dir que hem contribuït, en diversos aspectes, al gran increment que les edicions catalanes han pres durant aquests tres anys. Els mateixos articles del senyor Pla combatent-nos quan tenim més èxit (els dos premis) proven la influència que Edicions Proa exerceixen damunt de certs medis literàrio-editorials.

Aquestes Edicions Proa, organitzades per uns «aficionats», en tres anys s'han posat en un primer lloc al costat de l'Editorial Barcino i de la F. B. M., considerades com les primeres empreses editorials de casa nostra. Això tots els seus amics particularment ho reconeixen, però quan es tracta de dir-ho públicament prefereixen callar i no comprometre's.

I vostè mateix, senyor Pla, què espera a dir públicament que cap de les traduccions de *Crim i càstig* que vostè coneix en les diverses llengües europees no li dona la sensació d'expressar tan intensament i directa la força de l'original com la d'Andreu Nin? Això vostè ho ha confessat a amics seus, els quals fins asseguren que vostè havia pensat dedicar un article a la magnífica labor del traductor de Dostoievski. Aquest article, veritat, senyor Pla, que no l'escriurà mai?

En canvi, ha bastat que vostè s'imaginés unes certes males intencions de silenciari el segon Premi Crexells per engegar-nos la seva darrera escames, tan inòcua com divertida.

En aquests temps Edicions Proa ha publicat una seixantena d'obres, ha obtingut els dos Premis Crexells concedits fins ara (i això és el que cou) i ha estat la primera i única a publicar les obres russes en traducció íntegra i directa, i és l'única que a un preu popular ha donat una bella presentació als seus llibres. A més, Edicions Proa tenen per rigorosa consigna que, ultra ésser confiades a literats solvents, i emmentats molts d'ells, les seves traduccions vagin signades amb el nom del traductor i no porugament amb inicial o pseudònim.

No és possible, doncs, per nosaltres el cas d'una Olga Savarin, lloada darrerament per una acreditadíssima revista, i a la qual encara ningú no ha pogut saludar per tal com no existeix més que en les cobertes d'unes traduccions russes fetes del francès i encara una d'elles deplorablement mutilada. En canvi, en general, la premsa i les revistes no han parlat de la superba traducció directa d'Andreu Nin. L'esdeveniment d'oferir les grans obres de Dostoievski íntegres i en traduccions directes, ha passat en silenci.

Des del seu començament, Edicions Proa establien uns preus no corrents en el mercat editorial català i que la majoria de literats acceptaren com a bons. Doncs bé, ara fa poc, abans del fall del darrer Premi Crexells, un editor «professional» per tal d'obtenir novel·les s'atreïa a posar un mínim insignificant sobre els nostres preus corrents. I només pogué obtenir-ne una. La confiança que mereixem als autors és el nostre més legítim orgull. Actualment tenim inèdits dels millors novel·listes catalans i treballen per a nosaltres traductors del rus, del noruec, de l'alemany, de l'anglès, tots ells literats competents.

Però això de pagar uns preus que aci ningú havia pagat, per un home que toca tant de peus a terra com el senyor Pla, no hauria d'ésser un dels menors serveis que Edicions Proa han vingut a fer als escriptors catalans. Car de retop, com és natural, hem fet un servei a les nostres lletres, les quals adhuc en l'aspecte econòmic hem estimulat. I encara més, senyor Pla: no ha pensat mai vostè si en l'avantatge contracte que té amb el seu editor pot haver-hi influït l'espantall d'Edicions Proa?

Es ridícul, és absurd suposar que uns editors volen fer el silenci i el buit entorn d'una gran obra que tenen a punt de publicar, sobretot quan aquesta obra ha merescut el nostre primer premi literari i quan el seu autor és diu Miquel Llor, una de les primeres figures de la moderna literatura narrativa catalana. Es tan absurda i tan pueril aquesta suposició—si no fos tan mal intencionada—, que des d'ara no és aventurat d'afirmar que el públic, el gran públic imparcial i serà, el veritable amic desinteressat de les lletres catalanes, no seguirà el senyor Pla per aquest camí!

El senyor Josep Pla podrà fer adeptes entre alguns grups de l'Ateneu, de certes redaccions, de certes rebotigues editorials, però el lector català, per més que organitzés el senyor Pla una campanya contra nosaltres, com sembla que li agradaria fer, per més que reclutés unes dotzenes de plomes contra Proa, no creurà en el desinterès de l'actual periodista de *La Veu de Catalunya*, ni donarà cap crèdit a les seves acusacions.

No es queixava el senyor Pla d'un cert silenci creat entorn del segon Premi Crexells? Doncs ja tenim el silenci romput. Cap reclam editorial, no tindrà l'eficàcia d'una sèrie d'articles en pro o en contra d'Edicions Proa, com sembla que està a punt de suscitar l'autor de *Cambó*. Nosaltres ho sabem per l'experiència de l'any passat. Miquel Llor i nosaltres, doncs, no podíem trobar un millor amic que la ploma agressiva d'aquest home tan divertit que de vegades sembla un inconscient.

Com ha anat, això? Gràcies, i ara dispensi, senyor Josep Pla.

EDICIONS PROA

Quan, en el transcurs de l'any 1927, Marcel Sauvage i jo obrírem en la jove revista marselesse *Les Cahiers du Sud*, atenta a totes les manifestacions del pensament europeu, una enquesta sobre el coneixement de les literatures estrangeres a França, la nostra finalitat era sobretot de descobrir en les respostes que ens serien dirigides el grau de receptivitat del lector francès davant de les obres estrangeres, i l'actitud general de la intel·ligència francesa enfront de les produccions literàries dels altres països.

Les respostes foren nombroses i força interessants. La majoria assenyalaven llacunes, ignoràncies, oblits, i insistien sobre la necessitat de traduir més i millor. Certs països en els quals és més estès el coneixement de les llengües estrangeres podrien, en rigor, dispensar-se de traduir, i és curiós de notar que són justament aquests països els que tradueixen més. La universalitat de la llengua francesa, el seu prestigi en l'ordre literari i diplomàtic, la seva difusió en totes les classes cultivades de tots els països, asseguren als seus escriptors un nombre considerable de lectors. Partint del principi «que a l'estranger tothom parla francès», el francès s'ha dispensat sovint d'aprendre les llengües estrangeres. Essent la seva literatura, antiga i moderna, extremadament abundant i variada, no sent pas sempre la necessitat d'interrogar les literatures dels altres països. D'altra banda, mentre l'*élite* mostra avui dia una curiositat fecunda davant del que es fa i del que s'escriu més enllà de les fronteres, el lector de mitja cultura, el lector *mitjà*, manifesta una mena de por o d'indiferència, si no d'hostilitat, envers la producció estrangera.

Quines són les raons d'aquesta indiferència? Primerament depèn de la noció de qualitat que els estudis secundaris mantenen en els alumnes, de certs criteris d'excel·lència unànimement admirats. L'ús de l'anàlisi, l'exercici de l'esperit crític—i també l'aplicació de certs preceptes dogmàtics—fan que el lector que, gràcies a aquells estudis, s'ha familiaritzat amb els autors clàssics, sobretot els dels segles XVII i XVIII, compari, conscientment o no, les obres noves a aquelles obres mestres reconegudes. El coneixement de certes regles literàries, el gust de la codificació, la preferència de la forma al fons, concorren a fer de cada lector un crític. Desgraciadament, les lleis, les regles a les quals resta fidel, són d'aquelles a les quals la literatura d'avui s'adapta malament, i el desfavor que subsisteix en la gran massa d'aquells lectors mig cultivats en detriment d'alguns escriptors francesos que compten entre els noms més il·lustres de la literatura moderna, acusa aquell divorci entre l'*élite* i el públic. Els lectors que no reconeixen en Péguy, en Claudel, en Proust el respecte de les regles que continuen considerant inviolables, els aparten. Però abans i tot de passar a l'estat conscient, llur hostilitat s'ha originat en la malifança instintiva davant del que és estranger, del que no es conforma a les tradicions literàries, a les habituds intel·lectuals. Aquesta és la raó per la qual el moviment de la literatura moderna només és conegut i seguit per una minoria del públic lector, mentre la majoria refusa d'aplegar-se amb els innovadors per sobre de les barreres aterrades de les lleis.

Referint-se aquestes lleis sobretot a l'estil, les qualitats d'estil són les que el lector jutja més importants, i tot sovint la seva opinió sobre una obra consistirà en això: «Es ben escrit», o «Es mal escrit». La substància mateixa del llibre, el seu valor humà passen a un segon pla.

Això, d'altra banda no s'aplica solament a l'estil, sinó també a certes formes de pensar i de sentir, diferents de les que la tradició ha fixat—amb possibilitats d'extensió o de restricció segons les èpoques.

La llengua francesa estant fixada des de molt de temps ençà—un crític s'ha preguntat si calia mirar-la com una llengua morta—, el gust literari de la majoria de lectors també s'ha fixat, i resta estretament fidel a alguns principis. Té tanta menys pena a restar-los fidel que són justament aquests principis els que millor expressen els caràcters de l'esperit francès i asseguren el respecte de les qualitats intel·lectuals de la raça.

Per sort la minoria cultivada, l'*élite*, s'interessa per les obres estrangeres, sia per cansament de les regles i de les tradicions acostumades, sia per necessitat de novetat i amor del canvi, sia per desig sincer de desentrotllar, d'acréixer la seva cultura. Però també en aquesta classe persisteixen les habituds d'esperit de la raça, menys estretes, menys tiràniques de totes maneres que en els mig cultivats: acull els escriptors estrangers amb més de curiositat que d'entusiasme.

França és potser el país d'Europa des d'on és més interessant d'observar les literatures estrangeres, perquè proporciona al crític un observatori perfectament isolat on l'abundància i la precisió dels mitjans de mesura interdiuen els abandons prematurs i els engrescaments fàcils. Els països que no posseeixen un concepte de la qualitat tan rigorós, i que no troben en llur pròpia formació literària una construcció tan completa, tan homogènia, ressenten més fàcilment la fascinació de les obres estrangeres. Poden més fàcilment assimilar-les, associar-les a llur pròpia substància. Al contrari, és rar que pel francès, qualsevulla que sigui la seva cultura, la seva curiositat i la seva simpatia, aquelles obres estrangeres no restin, sota molts aspectes, *extérieurs*.

Hom veu que així els avantatges i els in-

convenients es compensen, i que l'experiència del «pas pel francès» és una prova decisiva per una obra estrangera.

De vegades i tot, per un curiós esperit de contracció o de reacció, els llibres més contraris a l'estètica i a l'ètica francesa són els que han rebut una acollida més calorosa, i adhuc han beneficiat sovint d'una certa *voga* i tot. Els drames d'Ibsen, per exemple, els llibres de Nietzsche, les novel·les russes. Pel contrari, grans escriptors italians o espanyols, tot i ésser més acostats a l'esperit francès que no pas aquells, han estat gairebé ignorats. Però aquí entren en joc massa consideracions exteriors: llançament, publicitat, esnobisme, paral·lisme amb corrents polítiques o socials, per considerar aquests fenòmens com simplement literaris.

El gran obstacle que detura, materialment i intel·lectualment, la difusió de les literatures estrangeres a França, és la necessitat de la traducció. La traducció és, en certa manera, un mal necessari. En el cas millor, no és més que un *pis aller*. No hi ha res que reemplaci el contacte directe amb les obres, l'emoció que desvetlla el moviment d'una frase, la sonoritat d'una paraula. L'obra literària forma un tot, és la idea que dona el seu aspecte a la forma, i aquesta, a la seva vegada, conté i modela el concepte que hom hi ha vessat. Perquè els nostres sentits són uns mitjancers inevitables i les paraules tenen una densitat, una matèria, un color, un *gra*. No hi ha pensament sense paraules, i el pensament mateix es modifica per adherir-se a les paraules que li serveixen de suports. Qui no se n'ha adonat provant de traduir un poema o una pàgina de filosofia? Entre les llengües no hi ha cap equivalència, sinó a penes aproximacions. Perquè la llengua és l'expressió més completa de l'esperit d'una raça.

Entre nosaltres hi ha, actualment, un gran moviment de curiositat i de simpatia envers la producció literària dels altres països. Els traductors competents són nombrosíssims; també són nombrosos els que tenen molt de talent i que saben associar l'art a la tècnica de la traducció. El paper del traductor és particularment delicat, perquè un text no es pot transportar en bloc i tal qual d'una llengua a una altra, no pot passar-hi amb tot el seu valor sencer, les diferències qualitatives que existeixen entre els idiomes retenint sempre als pas una mena de «dret de canvi». En les adaptacions, aquest «dret» arriba de vegades a ésser tan excessiu que redueix quasi a no res el valor original de l'obra. Està reduït al mínim de les bones traduccions, és a dir, les que romanen fidels al text i a l'esperit ràcie del llibre.

No hi ha res més artificial, més imprudent, que abillar «la francesa» un autor estranger. Tota obra literària porta, molt netament, per despesa que n'estigui la personalitat de l'autor, el senyal de la raça; és per aquesta raó que ens interessa. L'esforç del traductor, doncs, haurà de consistir més a conservar aquest caràcter que no pas a atenuar-lo. Això forma part dels elements morals de la traducció.

S'ha parlat sovint de l'estètica de la traducció. El tema és important, certament, fètil en remarques i mereix tota la nostra atenció, però s'ha negligit massa, em sembla, el costat «ètic» de la traducció. Aquesta ètica és el que caldria examinar ací, convençut que les seves condicions són més importants potser que totes les consideracions artístiques o tècniques.

L'acte de traduir és un acte molt important i molt greu, prenyat de conseqüències, en el domini literari tant com en el domini polític o diplomàtic. Sovint és tota la celebritat d'un escriptor en un país que va lligada amb aquest acte, o millor encara el seu «missatge», la qualitat i la significació de les idees que aporta. Una traducció defectuosa pot deformar grosserament un llibre fins a fer-lo inintelligible, o prestar-li un sentit ben diferent del que tenia en el text original.

Confessem que els segles passats han ignorat gairebé completament l'ètica de la traducció per no fixar-se sinó en la seva estètica, i que el gust de les «belles infidels» ha passat del domini de l'amor al de les lletres. Avui som més difícils del que ho eren els lectors dels segles XVIII i XIX sobre la qualitat de les traduccions, i quan ens ocorre d'obrir certs llibres d'aquella època, ens quedem parats de trobar-hi sovint absolutament desfigurades obres il·lustres. S'ha dit molt de mal de les versions fantasistes d'Homer i de Virgili fetes al segle XVIII, però què dir de certa traducció de Shakespeare, el culpable de la qual no denunciarem, en què la majoria de peces són irrecognoscibles? Hi ha certs personatges suprimits, d'altres d'afegits, i la matèria original ha esdevingut imperceptible.

Avui ja no es suportarien traduccions així, però encara s'admeten les «retallades», les «adaptacions», i la cosa és gairebé tan greu. Aquestes retallades, aquestes adaptacions, que sovintejaren tant en la segona meitat del segle XIX i que ara encara no són rares, són practicades en vista de l'estètica del llibre—o el que hom creu ésser-ne l'estètica. Hom cerca d'acostar el llibre al lector eliminant-ne tant com és possible tot el que s'aparta massa del «gust francès» i s'oblida que fent això es despulla una obra dels seus caràcters més singulars, més importants. Però si aquesta operació pot semblar justificada des d'un cert punt de vista, no és sinó examinant-la des d'un punt de vista ètic que es veu com és d'abusiva i, per dir-ho tot, immoral. Constitueix una mena de manca de decòrum, i el deure dels crítics seria de senyalar el fet cada vegada que es produeix, que és, per dissort, massa sovint.

L'ètica de la traducció exigeix, primerament, el respecte absolut de l'obra tal com sigui ella i tal com l'ha composta l'autor. En aquestes condicions, qui s'arrogoria el dret de suprimir les *llargàries* de Cervantes o de Dostoievski, les *falles del gust* de Shakespeare o Calderón? Els autors clàssics són ordinàriament respectats, però els autors moderns ho són menys i un traductor—generalment a petició de l'editor—treu algunes pàgines superflues. Ja sap si és justament en aquestes pàgines superflues on es troba un element essencial, una clau del llibre? El traductor que, abans, tallava en *Els germans Karamazov* la història del Pare Zósim, oblidava que Dostoievski n'havia fet la biga mestra, la pedra angular de la seva obra. I quant d'altres exemples es podrien citar, d'ahir i d'avui!

Quan la moral literària haurà admès que el fet de mutilar, traduint-la, una obra estrangera, constitueix una de les indecorositats més greus que es puguin cometre, un veritable crim contra l'esperit, l'ètica de la traducció haurà fet un útil progrés.

El traductor accepta la falta, però ordinàriament no n'és el culpable de debò. Aquest és l'editor que no vol publicar més de x pàgines, qualsevulla que sigui el valor del llibre. I ell mateix no obra així sinó perquè sap—o es creu saber—que el públic refusa els llibres llargs i que en els que li ofereix no s'han de sobrepassar certes dimensions fixades per l'experiència.

Sigui quin sigui el culpable, la falta és en realitat en l'ètica de la traducció, com en totes les ètiques modernes, la manca de respecte. Ja no es respecta el pensament d'un escriptor, i la seva expressió immediata, el llibre.

Aquesta por dels llibres massa llargs té per corollari inevitable la preferència que hom dona als llibres curts. Quan es voldrà traduir l'obra d'un escriptor no s'escolliran pas sempre les seves obres mestres, el seu llibre més bell o el més característic, sinó el que pel seu nombre de pàgines millor s'adapta a les necessitats de l'edició i als gustos del lector. Imagineu un museu que, sota pretext que les seves sales són exigües, no admetés sinó teles de petites dimensions. Aquest museu podria representar de debò la pintura? Però mentre els més indiferents s'escandalitzarien si al conservador d'aquesta estranya galeria li passés pel cap de retallar les grans teles del Veronès o de Rubens per no guardar-ne només que el que en cap en una petita tela, s'amoinen ben poc que un llibre sigui amputat d'algunes pàgines o d'alguns capítols. I no s'irriten perquè se'ns faci conèixer amb simples contes o novel·les curtes un escriptor cèlebre per les seves novel·les cèlebres, per exemple.

No vull citar exemples, n'hi hauria massa, d'obres mal triades, d'escriptors de segon ordre preferits a d'altres de més representatius, de mutilacions. No parlaré de defectes de traducció pròpiament dits: n'hi ha menys dels que hom es creu; la majoria de traductors són homes competents i conscienciosos, i llur tasca és tan difícil, tan ingrata, mereix massa de respecte i d'agraïment perquè estiguem temptats de mostrar envers ells massa severitat.

Es tradueixen moltes obres estrangeres a França, ara, i amb més de discerniment que abans. Adhuc es podrien citar traduccions de talent de l'autor de les quals n'ha fet veritables obres mestres, en particular les de Conrad per André Gide. El gust dels lectors per als llibres estrangers s'ha tornat més gran, millor guiat. L'estètica de la traducció ha realitzat grans progressos, i hom s'ha de felicitar de veure com les obres significatives de tots els països troben una acollida curiosa i simpàtica.

Els defectes que encara subsisteixen, cal confessar-ho, són els que fan referència a l'ètica de la traducció. Massa de consideracions materials limiten encara la tria de les obres, fent apartar sovint llibres de gran vàlua a causa de llur llargària, o comportant retallades que no sempre són practicades—cosa que encara és més greu—amb discerniment.

El dia en què aquests defectes hauran desaparegut, i en què l'ètica de la traducció serà respectada igual que la seva estètica i la seva tècnica, i en què els elements materials del llibre no constrenguiran ja tan rigorosament la tria de les obres a traduir, les col·leccions d'autors estrangers que cada vegada es multipliquen més i més ací, podran, sense restricció, dur a terme aquesta obra magnífica de cultura internacional que desitgen els homes de lletres francesos.

MARCEL BRION

Un llibre interessant

LA SOLUCIÓ CAMBÓ

Entreviu polític

per

FRANCESC PUJOLS

Preu: 4 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

LLIBRES per a les Belles Arts i Arts Industrials
BANYS NOUS, 5 - Telèf. 20542

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

I E L T E A T R E

El teatre japonès

Al Japó com a Grècia el teatre neix de la religió. El *kagura* o dansa sagrada executada, encara avui, a les festes dels temples de Shinto, dona aquesta fe de naixement. El fet mitològic bàsic és que la Deessa Sol s'enfadà amb el seu germà, s'amagà en una caverna i deixà a les fosques tot el món. La Deessa Uzumé es posà a ballar una dansa còmica davant de la porta de la caverna i va fer sortir el Sol, retornant el llum al món. La dansa fou inicialment un ritu religiós. Més tard no era una sola la ballarina,

Es als marxants polítics i intel·ligents a qui es deu el progrés de les lletres i del teatre. Es clar que hi havia altres marxants que es dedicaven, com els nostres senyors Esteves, a la protecció de cortesanes, potser per una certa vanitat d'igualment, donat que era tan sols als barris galants on els marxants podien tenir contacte amb els *daimo* i amb els *samurais*, i això els tocava el voraviu de la seva vanitat de classe considerada baixa. També hem de tenir en compte que els marxants, donat que tenien més fortuna que

"La falç al puny"

Per començar i a tall d'olivetes, hom ens obsequià amb *L'Emigrant* i *La Marsellesa*, cantada pels Cent Homes d'En Fontbernat. Gairebé un concert. Evidentment, no tenia res a veure amb l'estrena i potser ni amb el líric català, però era tanmateix a propòsit per a caldejar l'atmosfera entre el públic.

Així fou, en efecte. El públic, adequadament preparat, gràcies al concert preliminar, acollí l'estrena amb entusiasme.

Els versos recitats per l'actor Llimona, que són un cant als segadors catalans, provocaren xardorosos aplaudiments i l'escenificació del famós quadro feu vessar l'entusiasme.

El resultat era de preveure. Sempre que els autors manipulen damunt d'uns determinats elements, obtenen idèntic excel·lent resultat. Es pot dir que ja van sobre segur. Hom ha tingut ocasió de veure-ho i de comprovar-ho en mantes ocasions.

No cal forçar gaire la imaginació per a cuinar obres com aquesta. Espigolant d'ací i d'allà, hom la troba ja gairebé construïda.

Els elements que han de fer l'èxit no tenen res a veure amb la literatura ni amb l'argument. Hi poden ésser encabits perfectament, tant si vénen a tomb com no, car es troben al marge del teatre. Si les circumstàncies del carrer són propícies, encara és millor. Són aquestes, aleshores, les que determinen la durada de l'èxit. La *Legió d'Honor*, estrenada quan la caiguda de la Dictadura, és un exemple palpable d'èxit, muntat exclusivament a base de l'exploració de sentiments pairals, circumstancialment exacerbat.

Tot i que literàriament *La falç al puny* és molt superior a aquella, es pot dir que està construïda segons el mateix motlle. Podria ésser qualificada d'extrateatral, com ho fou aquella al seu degut temps.

No ens podem estar d'escriure una impressió. Durant la representació de l'obra, més que trobar-nos en un teatre, ens feia l'efecte que assistíem a un dels molts Aplecs de la Sardana de la Conreria.

Heus ací el que diu un crític autoritzat, d'aquesta obra: *El llibre és escrit amb coneixement dels recursos habituals del gènere, però hem de dir que no ens és simpàtic el tema; hi ha tots els trucs utilitzats per tal de provocar en el públic certes reaccions que hauríem d'evitar curosament tots plegats.*

Ens hi adherim perquè és la pura veritat. Els trucs als quals es refereix el crític són precisament el cant dels segadors i l'escenificació del quadro famós. Afegim-hi que l'obra traspua en tots moments un patriotisme que no té res a veure amb el teatre ni amb la literatura.

La manipulació d'elements d'aquesta mena solament es justifica en ocasions que no cal esmentar. Quan es fa en fred i amb la intenció preconcebuda de provocar un èxit, resulta immorale.

Si el teatre fos això, cada setmana es podria cuinar un èxit així. Unicament que no podríem aguantar més enllà de dues setmanes aquest estat d'exacerbació patriòtica.

Els senyors Capdevila i Homedes, evidentment, s'han excedit en l'ús del patriotisme. Tant que, portats per llur abrandament, no han recordat que l'escenificació del quadro dels segadors no era cap novetat. Ja fou feta i posada en escena fa uns quants anys, en una revista estrenada al teatre Victòria, retolada *Pim-pam-pum*, que signaven els senyors Amichatis i el mestre.

La part musical, tot i que no és de la nostra incumbència, no ens sembla representativa del talent d'En Blancafort.

JAUME PASSARELL

Els compositors madrilenys

Regraciem efusivament els dirigents de la benemèrita «Associació de Música da Camera d'haver-nos portat a Barcelona els vuit joves compositors madrilenys que constitueixen el que en podríem dir l'equip representatiu de les noves promocions musicals castellanes.

Gustavo Pittaluga, que va presentar els seus companys a l'Ateneu Barcelonès, i Juan José Mantecón, el capità i la «consciència» del grup, ens han dit que no havíem de voler veure en la reunió d'aquests

questa forma està ben vist i ben sentit pel compositor, i la realització demostra una traça remarcable.

Gustavo Pittaluga és sens dubte el temperament de més forta vitalitat de tot el grup. Les danses del seu ballet *La Romeria de los Cornudos* revelen un músic d'empena optimista excepcionalment dotat. Si la composició està resolta encara amb certa tímidesa en alguna de les peces que ens va fer sentir, l'invenió musical, en canvi, té sempre una espontaneïtat i una *verve*

exuberant que fan pensar que hi pugui haver en Pittaluga un tipus de música a la Chabrier o a la Albéniz. La nota de madrienyisme que no vaig saber veure en Bautista la trobo molt pronunciada en la música del mateix Pittaluga, especialment en *Escena* i en la *Danza del Chirato*, pel meu gust les peces més reeixides de la *suíte*. L'orquestra de Pittaluga té caràcter i imaginació; està plena d'intencions i de picanteries realitzades amb una gràcia precisa i elegant. Fou l'èxit més sorollos del seu. Si aquest músic sap sortir victoriós dels paranyes que li posa la facilitat, caldrà esperar-ne obres saborosíssimes.

Rosita García-Ascot, pianista d'una delicadesa i sensibilitat exquisides que cada dia admirem més, se'ns ha revelat amb la seva *Suíte* com una compositora de rara finor i noblesa d'inspiració. L'influència del gran Manuel de Falla, el seu mestre, és innegable en la música de Rosita, però passada pel seu temperament

intuitiu congenial pren un perfum d'intimitat, de cosa pròpia i personalíssima, que té un encís únic, incomparable. Per bé que la seva *Suíte* sona admirablement a l'orquestra i revela una mà molt experta en l'instrumentació, jo prefereixo de molt la versió per a piano, la sonoritat del qual és més fidel a l'esperit d'intimitat d'aquesta música i en reflecteix molt més profundament tota l'emoció i tota la poesia.

Salvador Bacarisse és l'esperit més inquiet i explorador de la pleïade. El seu *Concertino* revela un músic àvid de dissonància—la sal de la música—i ardidament experimentador. El compositor queda una mica absorbit, potser, pel fet harmònic, i es mostra menys exigent amb sí mateix en l'aspecte melòdic. Això pot ésser també fruit d'una actitud deliberada: en acumular les dificultats en l'ordre de la simultaneïtat procura, per compensació, mostrar-se més conciliant en l'ordre de la successió. De totes maneres resta una discrepància entre la trama harmònica de la seva música i la qualitat de la seva temàtica; l'una no és prou ben explicada per l'altra. El talent i la sensibilitat de Bacarisse es manifesten, però, amb prou evidència en aquesta obra per fer-nos desitjar conèixer més abundantment la seva producció i fer-nos seguir amb veritable expectació l'evolució d'aquest compositor.

Ernesto Halffter, que tancava el programa amb les tres danses del seu ballet *Sonatina*, és ja prou conegut a Barcelona, on s'ha fet aplaudir més d'una vegada amb la seva magnífica *Sinfonietta*. Ell és, indubtablement, un dels músics més completament dotats del grup, el més madur, indiscutiblement, i de perfil personal més clarament definit. La seva música té una elegància conscient i meditada, i en la mera execució és gairebé irreprotxable. La preocupació per l'«estil» sembla preponderant en ell, és a dir, que el pensament, de vegades, sembla preocupar-lo menys que la manera d'expressar-lo. Però és aquí on se'ns revela l'artífex de gust impecable; utilitzant velles fórmules que el gust actual afavoreix, hi acusa sempre una sensibilitat molt moderna i les sap jugar en tot cas amb la brillantesa pròpia del talent original.

Last not least hem de recordar encara la brillant col·laboració de Rosita García-Ascot i de Alicia Halffter, en qualitat de pianistes, en alguna de les obres del programa. I, per fi, cal felicitar també el mestre Saco del Valle, que dirigí les obres de Rosita i de Bautista, i la seva *Orquesta Clásica*, que foren intèrprets voluntariosos i entusiastes de les obres dels nous compositors.

Per acabar, voldria dir als músics de Castella que aquí ja els sentim ara com a músics nostres i que ens sentim enriquits de totes les realitats i esperances que ells representen. Volem d'aquí endavant que ells tinguin obertes sempre les nostres sales de concert.

ROBERT GERHARD

Retrat de Txikamatsu, en una obra publicada en 1738

eren dues, més tard tres, després quatre i així successivament. El ball no fou altra cosa que imitació dels gestos de les divinitats, amb acompanyament musical de flauts i tamborils. De la dansa es passa al teatre literari de l'antiguitat japonesa, posat en mans d'Emperadors i de nobles que feien poemes sobre l'amor, i més tard sobre el vi i la guerra. Com tothom sap, el teatre literari del vell Japó es dividia en quatre classes: *yokyoku* o *nô*; *kyôgen* o intermedis còmics; les peces *kabuki* o drames de teatre popular i els *jôruri* o comèdies per a marionetes.

Es en el període dit de l'antiguitat japonesa» (660 a. J. C.-700 d. J. C.) quan inicia la volada, el valor escènica dels poemes que componien emperadors i pescadors; nobles i pagesos, però el valor teatral no adquireix certament preponderància fins l'anomenat període Muromatxi (1338-1505), en el qual els *shôguns* (una cosa semblant als governadors civils) residien al vell Tòkiu, que abans de dir-se així es deia, com tothom sap, Kyoto, i avans de Kyoto, Muromatxi. Els llavors quan neixen a la vida d'una banda el *nô* o sigui una mena de drames lírics i d'altra els *kyôgen*, escrits i pastats pels nobles amb l'allunyament total del poble. Això durà uns anys, però en arribar el període Yedo, el Tòkiu actual, el país sota les doctrines de Confuci, pren un gran enlairament espiritual i s'encarreguen de la cultura del país els marxants, allunyats fins llavors de tota mena de relació social aristocràtica. La burgesia no era el que és avui arreu del món, potser per obra i gràcia del signe d'Israel, que diria el nostre Francesc Pujols, sinó que eren considerats pels amos del país, com el que representen ara per exemple, pels amics del comte de Figols, els comunists moscovites. Hi havia en molts pobles i barriades aristocràtiques (els Putxet, Sant Gervasi i Sarrià) dels voltants de Yedo, cartells que deien «Ací no són admesos els marxants», i l'any 1652 el govern va establir una sèrie de mesures contra el lluitament dels marxants i l'exhibició de llurs riqueses. N'hi havia moltes com aquestes: «La classe de negociants i els servidors no deuen portar robes de seda»; «Els negociants no poden celebrar banquets»; «Els marxants no poden tenir objectes de laca»; «Els marxants no poden tenir com a casa, edificis de tres pisos». Però els marxants, especialment els d'Osaka, el gran centre comercial i on residien més milionaris, es varen venjar d'aquestes mesures donant al país el millor teatre literari i les festes més solemnnials i divertides. Tant és així i tanta força assoliren els marxants, que els *daimos* i els *samurais*, és a dir, l'aristocràcia i l'exèrcit, acabaren com a l'Occident havent de recórrer a ells en demanda de préstecs per a poder mantenir la seva característica de lluitament social, oblidant una mica aquelles teories de Confuci que digué en *La Gran Ciència*: «La virtut és la consideració primordial; les riqueses són una consideració secundària».

I és a la vila d'Osaka on brillen com astres magnífics dos def les tres personalitats que marquen el període literari de l'antiguitat japonesa: el dramaturg Txikamatsu i el novel·lista Saikaku (el tercer era Bashô, l'escriptor haiku).

ABRICS REBAIXATS

a 50 ptes., 75 ptes. i 110 ptes.
els de 100, 125 i 150 ptes.

Plumes a 18 ptes.
Trinxeres a 35 ptes., extres

F. VEHILS VIDAL
7, Plaça Universitat, 7

els altres estaments socials, podien dominar-les, ja que les cortesanes d'aquella època, que tenien més relació espiritual amb les *hetaires* gregues que amb les *geishes* d'avui dia, feien més cas a qui portés la bossa més plena.

I és per aquesta raó que a les comèdies i als drames d'aquest període el paper de les cortesanes és tan important. Els autors tenien bona cura de no fer-hi sortir tipus de les classes dirigents i aprofitaven el concepte gairebé menyspreable que tot el budisme i el confucisme de les dones — el primer diu: «les dones són ànimes plenes de pecats» i el segon: «des dones i els homes vils són difícils de conduir»—per a donar-los el paper d'heroïnes en les comèdies.

Com ja hem tingut el gust d'especificar, el *yôkyoku* o peces no foren els primers drames lírics. De la dansa es passà a aquests *ballets*, curts, generalment en dues escenes, on hi havia com una mena d'argument, més o menys fantasista, tret dels mites, del folklore i de certs contes famosos com la *Història de Ghenji* i *Història de la Família Taira*, que dins de la literatura japonesa vénen a tenir la mateixa importància i transcendentalitat que el *Romancero* dins de les lletres casteganes. No hem pas de fer en aquestes breus notes un comentari llarg sobre cada categoria teatral, perquè el que volem és fer un resum del que podríem dir-ne el període pre-Txikamatsu, ja que fins l'arribada d'aquest, dit el *Shakespeare japonès* perquè nosaltres els occidentals puguem comprendre la seva grandiositat literària, cal orientar-nos.

Els *nô* estan escrits en la llengua corrent del període Kamakura (1186-1332). Es tracta sempre de contar la vida d'un heroi de la llegenda o de la història i acabant amb un sermó sobre la incertitud de les coses humanes. Tan aviat és la vida d'un sacerdot que explica les temptacions per què travessa la vida o les glòries d'un guerrer per acabar en una moralitat impregnada de les teories de Karma.

Els autors més importants de *nô* foren alhora llurs intèrprets, i entre ells significaren Kwan-ami (1333-1384) i el seu fill Sé-ami (1363-1444). Aquest arribà a ésser tan perfecte en les seves obres que els que el seguien consideraren impossible superar-lo i es conformaren a imitar-lo fins als nostres dies, en què el representen igual que en la seva època. Podríem dir que ha estat el primer de donar una filosofia de l'art, perquè va escriure una obra titulada *Els setze tractats de Sé-ami*, que són setze lliçons d'estètica teatral, en dir del catedràtic Asataro Miyamori, «dignes d'ésser tingudes presents en el teatre actual». Sembla, pel que diu aquest catedràtic, que la filosofia de Sé-ami pot condensar-se en dues paraules: mímica i *yûgen* o gràcia. Però aquesta paraula *yûgen* o gràcia deu tenir un significat molt proper al que li dona la mística religiosa, puix que el professor Tsotomu Igarashi diu: «*yûgen* significa actualment «cosa esotèrica» o «la mística», però per l'ús que fa de la paraula Sé-ami dona a aquesta el sentit de «gràcia» o «bellesa». Segons Sé-ami, doncs, l'art teatral consisteix a posar en harmonia la imitació de la naturalesa amb el gust de la gràcia o, en altres termes, a combinar harmoniosament el realisme i l'idealisme. «L'objecte de l'execució dels *nô* és per excel·lència l'art de seduir les persones de tota mena: els humils i els grans».

Deixem la resta per a un altre article on volem donar a conèixer l'estat en què trobà el teatre japonès Txikamatsu, la seva obra i la seva vida; vida admirable d'un poeta a qui, com a Homer, també hi ha uns quants pobles que se'l disputen per fill.

FRANCESC MADRID

PENELLONS

Es curen radicalment amb TÓPICO MIRET
De venda en Farmàcies, i Diputació, 205

Teatre Català Novetats

Compania catalana, direcció:
CARLES CAPDEVILA

Avui, tarda, Espectacles per a infants, la cèlebre obra de Felch i Torres:

La Ventafocs
Nit:
D'aquesta aigua
no en beuré

Molt aviat, Josep Maria de Sagarra estrenarà la seva última obra:

La Perla Negra

Teatre Català ROMEA

Compania catalana VILA-DAVI

Avui, dijous, tarda, el gran espectacle per a infants:

ELS TRES TAMBORS
Nit, a les 10,15, estrena de l'obra en tres actes, original de Millas Raurell.

LA MARE DE HAMLET
Protagonista: MARIA VILA
Direcció: PIUS DAVI

Festivals Aurigemma

TEATRE NOVETATS

Dissabte, nit. Original i humoristic ball

Aurigemma
Arca de Noe

Localitats: Rambla del Centre, núm. 18
Carrer Ferran, 53 y guixeta del Teatre

Filharmonica de Barcelona

Direcció artística: JOAN MANEN

Quart concert: Dissabte vinent a les sis en punt de la tarda

Saló de Festes de l'Hotel Ritz

MERCE PADROSA DE CABARAL, pianista i AGRUPACIÓ CHORAL DE MUSICA ANTIGA
Director: I. MOLES

Obres de BACH, D'ALBERT, BEETHOVEN, DEBUSSY, CHOPIN, ALBENIZ i BLANCAFORT
"Madrigales de los siglos XVI i XVII"

Exclusiu per als socis. Inscripcions: Casp, 40, entressol. De 6 a 8 de la tarda

EL CINEMA

UN FILM DE STERNBERG

"El món contra ella"

«Els poetes escriuen com si estiguessin malalts i com si el món fos un immens llatzaret; com que estan fastiguejats, s'exciten mútuament a un fàstic major. No sembla sinó que la present generació es ruboritzi enfront de tota virtut legítima i que sols davant de les turpituds humanes trobi poesia i passió.»

Aquestes paraules de Goethe potser no vénen gaire a to ara, però són tan justes i severes per tota una nombrosa producció ci-

hi és, no es deixa intuir en una sola, ni en cine, ni en deu—Griffith revisa vuitanta vegades el seu film *La batalla dels sexes*, que molts crítics jutjaren perfecte—projeccions d'una cinta.

En canvi, fóra injust no senyalar la bella tasca d'Esther Ralston, noia més aviat insignificant, que en mans de Sternberg ha donat ja dos rendiments de primer ordre. En *Els Docs de Nova York* i en el film que ara ens ocupa. Continguda i tan eloqüent en el seu mutisme dolorós!

James Hall ha entès també el seu tipus. Un cínic no desproveït de virtuts (?) implicat en un concepte intel·ligent de l'honor. L'honor més que altra cosa és el que malmet l'existència de Lena Smith, la qual la filantropia, també per la seva banda, acaba d'atuir. O més ben dit, no s'arriba a tanta tragèdia, perquè Lena és d'aquelles persones que lluiten amb una tenacitat com sols l'amor — que és l'única cosa que manca en les societats filantròpiques — pot inspirar. Recordeu-vos de Chaplin en *El Noi lluitant* també contra la filantropia militant, i Lillian Gish en *Les dues tempestes* igualment.

Hi ha una particularitat ben notable en aquest film. És a mesura que avança la projecció que aneu penetrant en la intel·ligència de les escenes que ja heu vist i que al moment de veure-les semblaven comportar una certa arbitrarietat. Actes i actituds obscures que no s'aclareixen sinó en seguir llur prolongació espontània. Com en la vida, on els finals acostumen a aclarir tota la ruta, a dar-nos la clau dels caràcters.

Un estudi sobre les lleis dramàtiques, tema que em sembla inèdit aquí a Catalunya, podria utilitzar fructuosament aquest film, el mateix que altres com *I el món marxa* i *Soledad*, en un altre sentit sens dubte, però també tan alligona-dors sobre el particular.

Al peu d'una foto de Sternberg que tinc davant dels ulls per llegir: *Nonnes m'intresse pels que sofreixen*. Hi ha dues menes d'éssers que sofreixen. Aquells que el Dant ha ficat al darrer i més profund cercle infernal, els avorrits d'una vida estèril i immo-ral, i aquells de què parla Oscar Wilde en el seu *De profundis*, quan diu que allí on els trobem, trepitgem terra santa. Olga Blacanova d'*Els docs de Nova York*, Esther Ralston d'*El món contra ella* viuen dos rols que es troben de ple en aquella terra santa. Aplaudim que Sternberg ens proposi figures d'aquesta categoria; tenim, d'altra banda, la seguretat que no ens les proposara endebades.

En algunes escenes del film, Sternberg sembla guanyar als procediments americans, com, per exemple, en les escenes del parc, portades amb un *brio* engrescador. La fotografia és incontestablement d'una gran qualitat, defugint sempre els fàctils efectismes que tant embruten ja una certa producció brillant, i dissimulant tothora el procediment. La conducció de les escenes, precisa i sense vacil·lacions, continua, però, disgregant-se en els cinc compartiments que ja he senyalat abans.

Decididament els aires de Hollywood són els que reclamen els pulmons de Josef von Sternberg.

JOSEP PALAU

Els films còmics

Quan els *gourmets* del cinema humorístic ja havien cantat victòria i els films còmics comptaven amb homes com Charlie Chaplin, Buster Keaton, Harry Langdon i Stan Laurel, que havien arribat a una estilització del gest i a una exaltació del grotesc insuperable, la innovació del sonor ens ha aclaparant amenaçant-nos amb una reculada en aquest aspecte del cinema que comptava amb tants devots. Salvant Chaplin, que ja hem quedat que és el Beethoven de la pantalla, el Dickens del cinema i l'hem proclamat el rei dels filòsofs, amb greu perjudici de Nietzsche, i segueix fidel a la tradició, els altres s'han lliurat amb un afany tan insoportat a la filmació de pel·lícules parlades en sud-americà, que totes les nostres il·lusions s'han esvaït i hem vist clar que els films còmics estaven amenaçats de mort. Un Stan Laurel amenaçat a punt d'acabar els recursos, ha trobat una excel·lent taula de salvació en el sud-ame-

ricà parlat amb accent anglès. Qualsevol es trenca el cap cercant nous trucs i expressions característiques, si dient «Moy bonito» o bé «Ahorra l'ascocho» aconsegueix efectes còmics que ni el més intel·ligent podia preveure. El mateix Buster Keaton estalvia una quantitat considerable de fòsfor i ja no li calen gaires trucs per mantenir la hilaritat de la parròquia, car aquesta, sentint com diu «Aosté ma gasta mocho, sañorita», amb aquella veu d'home de les cavernes, es dona per satisfeta i l'aplaudeix amb el mateix delit d'abans.

Si nosaltres ens trobéssim en el lloc d'aquests asos del cinema còmic, no estaríem gaire tranquils, i en lloc de perfeccionar-nos en el sud-americà, procurariem mantenir el prestigi conquerit en l'escena muda a força d'expressió i d'humorisme, ja que els films de dibuixos animats sonors cada dia obtenen èxits més francs i el públic comença a apassionar-s'hi.

Si segueixen fent broma amb el sud-americà, quan se n'adonaran ja no hi seran a temps, perquè les pel·lícules de dibuixos animats sonors els hauran pres el mercat i ells es veuran obligats a representar monòlegs d'En Millà pels escenaris mexicans o a fer representacions a l'aire lliure del Tenorio d'En Llambros.

VALENTÍ CASTANYS

PRODUCCION
FOX
HORIZONTES NUEVOS
HABLADA EN ESPAÑOL

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓN DE FOTOGRAVADORES

CORTS, 481 : Telèfon 33421

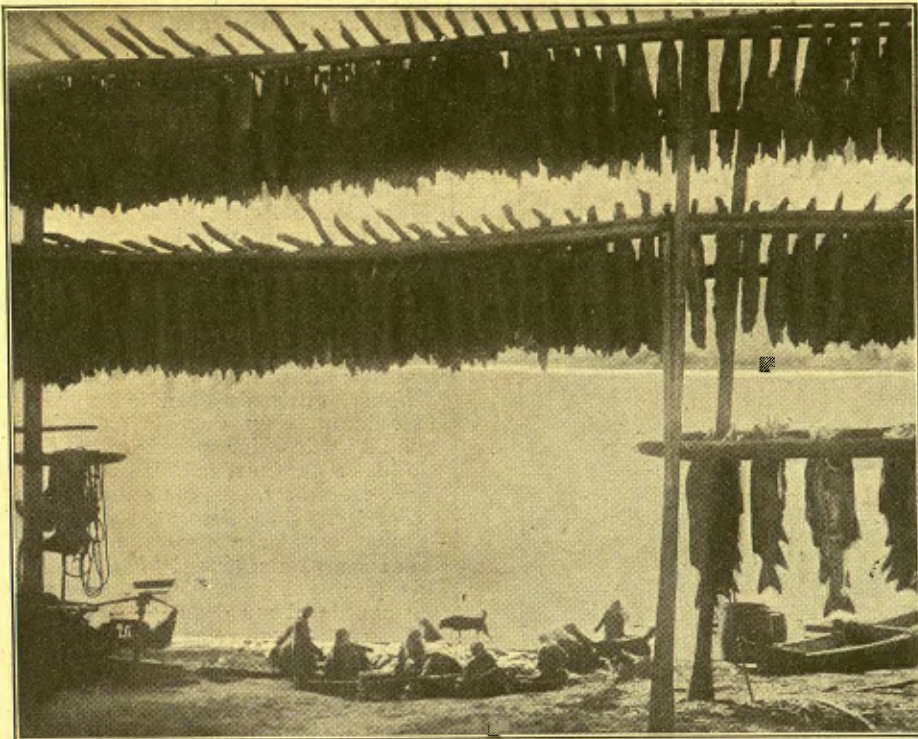
STUDIO CINAES

Eisenstein i Bek-Nazarow

Romança sentimental de J. M. Eisenstein inaugura un gènere de film sonor de possibilitats il·limitades. Un gènere en el qual la nova activitat artística pot trobar la seva més justa destinació. Per a un home com Eisenstein, dotat en altíssim grau d'una gran imaginació plàstica, tot pot ésser matèria a transmutar-se en imatges i en primer terme potser la música, amb la seva puixança infinita d'evocació.

entrar en el seu anàlisi. Anotem la pluja picant els cristalls, que correspon, d'acord amb una remarcada de George Sand sobre un preludi de Chopin, al retorn insistent i isocrònic d'una mateixa nota. Els sorolls de les ones donant el fons indefinit damunt del qual neix una música deplorablement imitativa.

El poeta és l'home que enllaça les coses. El cinema sonor permet establir llaços d'una

Una escena d'Igdenbu el gran caçador

L'audició d'obres musicals — és un fet psicològic de gran transcendència artística — s'acompanya quasi sempre d'una penombra conscient de sentiments i d'imatges plàstiques. És sobre aquesta constatació que ha bastit Eisenstein la seva *Romança*, que alguns han trobat excessivament sentimental.

Comme des longs échos, qui de loin se fondent dans une ténébreuse et profonde unité, vaste comme la nuit et comme la clarté, les parfums, les couleurs et les sons se répandent.

Substituiu en el darrer vers d'aquesta estrofa de Baudelaire, colors per la noció més general de formes, i encara més exactament, per imatges mogudes (*motion pictures*), i teniu la gran idea directriu sobre la qual es fonamenta l'obra d'Eisenstein.

Una música absolutament mancada de puresa, una música plena, doncs, de sentimentalismes, i per això mateix, especialment apta a les reminiscències imaginàries, i damunt d'aquesta música brodant, respectant el seu to i el seu moviment, una successió d'imatges que hi corresponguin; establir una connexió no necessària, fóra massa pretensions, però sí de conveniència. Ha reeixit Eisenstein? Crec que sí i d'una manera magistral. No crec que s'escaigui aquí fer l'elogi de les escenes una per una. No el valor de l'obra no s'escau ni en la música — insípida — ni en les escenes, sinó en llur recíproca confrontació. No són els termes que importen, sinó la relació que l'autor ha establert entre ells.

A ulls closos, la imaginació excitada pels moviments simfònics, projecta damunt d'un fons imprecís paisatges que s'esfumen tot just nascuts. Un exemple, el final tot en blanc. La melodia, fins aleshores malenconiosa i planyívola, es transfigura com traspasada per un raig de llum, l'evocació del blanc és irresistible per tal com el blanc convé explícitament al to major. Els núvols blancs, els ametllers florits, blancs i el piano blanc també. Naturalment, una melodia no pot dividir-se, i unes imatges que obceixen una consigna musical s'han d'ajustar integralment a la dominant que el moment musical imposa. Aquesta transfiguració de les coses sota la influència d'un canvi tonal és un fet elemental de l'experiència musical.

Blanc nupcial del *Lohengrin*, crepuscle rogec sota la impressió del qual Wagner ataca furiosament la composició de l'obertura dels *Mestres*. En el fons més fonamental de l'esperit, els sentits es corresponen d'acord amb la citació de Baudelaire. Eisenstein ha establert en el seu film una sèrie de correspondències d'aquest gènere, realment impressionants.

La cambra, amb el tic-tac del rellotge, la dona esguardant a través del vidre, el piano de cua, tot correspon al to afectiu de la música. L'artista no pren partit, copia i anota una correspondència, un món de sentiments reals, molt generals, comuns a la majoria dels mortals, i no veig per què el mateix que un bon novel·lista no es desenten de res, sinó que amorosament acull tot el que viu, Eisenstein havia de defugir el seu motiu, tan arrelat en la sensibilitat humana. Es pot fruir enormement de Bach i no obstant ésser extraordinàriament sensible — en un sentit no artístic — a la més banal de les melodies. Proust ha dit sobre això coses molt profundes.

Cal veure el film més d'una vegada per

PANORAMA

"Déjate de amigos"

Així mateix fa el títol d'un film del qual, accedint als nostres precs, el seu animador Lluís V. Molné volgué projectar-nos en prova privada, un rotlló.

Film realitzat ara fa dos anys, amb una limitació econòmica verament heroica, amb el concurs de Blanca Negri i la cooperació de Joan Estrarte, que intervenia com a supervisor, aquesta cinta és alguna cosa que destaca damunt de la mediocritat de tot el que s'acostuma a fer per aquí en films.

Ens referim, naturalment, a l'aspecte de realització, treball de càmera, qualitat fotogràfica, enllaç de les escenes. Tot això acusa una intel·ligent assimilació dels procediments americans. Hi ha la bona voluntat constant d'aconseguir una amenitat visual i una destresa en la conducció de les escenes que fa pensar en brillants possibilitats.

Es injust, sobretot, que no s'hagi encara estrenat, i encara més, és lamentable que tan bones aptituds no hagin pogut sobrepassar — per manca de mitjans — aquesta primera realització.

"La fi del món", d'A. Gance.

Traduïm de la crítica que *Le Rire* publica sobre el darrer gran film d'Abel Gance:

«M. Abel Gance, que havia aconseguit, en temps del cinema mut, fer-nos riure amb un tema tan immens com *Napoleó*, ara ha trobat el mitjà de provocar la hilaritat amb l'assumpte més aviat tràgic de *La fi del món*. Gance suposa que el nostre planeta està sota l'amenaça de trobar un cometa la cua del qual està saturada de gasos asfixiants. En el film ens fa assistir a les reaccions de la humanitat davant de la certitud de la catàstrofe. Sabeu en què consisteixen aquestes reaccions? A fundar la república universal! Textual! Al precís moment en què el món va a finir, els polítics es reuneixen i voten la Constitució dels Estats Federals del Món! El Wilson d'aquesta nova Societat de les Nacions és un pacifista escabellat que porta el nom de... Marcial!

«Com a film sonor és sonor de veritat. Espèctes, explosions, detonacions, brams, crits, erupcions que, mesclats als xiulets del públic, formen el més exordador i *charivari* que concert que es pugui imaginar.

«Els estels d'aquest film còsmic (si no còmic) són el mateix Gance, Víctor Francen, Samson Fainsilber i Colette Darfeuil.

Ja ho sabeu...

—que Lillian Gish s'ha casat? George Jean Nathan és el seu marit. Un crític de teatre.

—que les cases americanes no estan gaire contentes dels ingressos que les cintes parlades en espanyol els reporten? La Metro diu que no en vol fer més i ens tracta de desagraïts.

J. P.

AVUI **Fémina** i cada dia

EL PRESIDIO

LA PELICULA INVOLVABLE
UNA PRODUCCION EN ESPAÑOL

DE
Metro-Goldwyn-Mayer

El film que hem de veure tots

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

LES ARTS

DISCOS

ACTUALITATS

Una Exposició de Nines

ELS DISCOS

Enric Galwey

Després de perdre Ricard Canals, la mort se'n ha endut Enric Galwey. En pocs dies la pintura catalana ha sofert dues baixes importants.

Enric Galwey tenia 67 anys; havia passat, doncs, tota la joventut en les acaballes del segle XIX, i la maduresa en els començos de l'actual. En la seva pintura, amb tot i ésser molt més vuitcentista que noucen-

Enric Galwey, per Ramon Casas

tista, es manifesta—com en altres pintors de la seva promoció—el traspass successiu dels dos segles. Però en el cas del nostre artista aquesta evolució fou produïda normalment, sense precipitacions extemporànies, però també sense renunciaments a la seva formació pictòrica.

Els inicis d'aquesta formació s'esdevenen a l'Escola de Belles Arts de Barcelona, però ben aviat, per sort d'ell, aconseguí el guiatge de Joaquim Vayreda, al costat del qual produí exquisits paisatges dels voltants d'Olot. El mestratge del fundador de l'escola olotina no mitjà, però, la forta personalitat d'Enric Galwey, la qual es manifestà, uns anys més tard, amb una sèrie vallosa de paisatges del Vallès. L'obra de Galwey ha estat, principalment, això: un cant al Vallès. Una cançó bastant romàntica, però sense perdre la contenció; una línia melòdica clara sense estridències i correctament estructurada, amb una certa insistència de les notes greus i una manca persistent de les agudes. Per això la paleta de Galwey fou sempre atemperada. Evità els colorismes excessius fins en els moments més propicis, i per aquesta contenció la seva obra guanyà en gravidesa.

Ha plogut molt, naturalment, d'ençà que Galwey va pintar *La pedrera de Montjuïc*, i les pluges han fet brotar altres espècies noves en el camp de la nostra pintura. I després d'una brotada en vindrà una altra, però per més que plogui les obres d'Enric Galwey sempre seran estimades en la vinya d'el Senyor. Seran valorades, sobretot, per la seva honradesa, cosa que en pintura té molta més importància del que sembla.

Del gran pintor, «la biografia del qual un dia o altre s'haurà d'escriure», subratlla atinadament Rafael Benet a *La Veu*, hi ha obres al nostre Museu d'Art Modern i a les principals col·leccions particulars. A més de Barcelona, havia exposat a Madrid, Berlín, Düsseldorf, París, Venècia, Londres, Buenos Aires i altres llocs, on s'aprecià amb interès la seva pintura. En l'Exposició de Primavera de l'any 1922, organitzada pel nostre Ajuntament, li fou dedicada una sala especial.

Descansi en pau l'admirat paisatgista Enric Galwey, del qual podríem dir, per acabar aquest humil record, que fou, durant els últims anys de la seva vida exemplar, un vell entre els joves o un jove entre els vells.

En record de Ricard Canals

L'últim dia que vaig veure Ricard Canals va ésser pocs dies abans de morir, en una reunió del Jurat del concurs «Barcelona vista pels seus artistes». Sortirem plegats del palau de les Arts Decoratives de Montjuïc i anàrem a fer el vermut al Colón, a la penya dels artistes.

Al voltant d'una taula hi havia els habituals d'aquesta reunió. Canals va estar finis-sim en la seva conversa, plena d'acudits en ginyosos. Ens mostrà un retrat del seu company, el gran Nonell, que era una delícia. La cara ferrenya de Nonell voltada per una orla estil modernista de primers de segle; el contrast més insòlit que us poguéu imaginar. Canals ens parlava de les seves pintures decoratives a punt d'acabar, per un saló de l'Ajuntament. Se'l veia joïós de viure,

però també delicat de salut. Els seus companys el cuidaven amb sincera estimació. Tant és així, que en adonar-se que una glopada de fum de tabac va emboirar la cara de l'artista avui enyorat, tothom deixà de fumar.

Manuel Humbert

Fa poc temps, en aquesta mateixa temporada, Manuel Humbert exhibia una col·lecció de guaixes en la mateixa sala quadrada de Can Parés, on actualment exposa dues dotzenes de pintures a l'oli. Si en les guaixes no ens podia sorprendre, perquè tots sabem que és el seu fort, en les teles d'ara no ens hauria tampoc d'haver sorprès, perquè tots sabem que és un gran artista; però el cas és que ens ha sorprès.

I per què? Doncs perquè Humbert era per a nosaltres, com hem dit, un gran artista, però, quant a l'expressió pictòrica, hi trobàvem a faltar certes agilitats de la pinzellada per a considerar-lo, igualment, com un acabat pintor. La nostra sorpresa ha estat en veure que, des d'ara, el pintor i l'artista s'han arribat a igualar.

La superació més important d'aquesta exposició ha estat, doncs, d'ordre pictòric. Mai com ara Manuel Humbert no havia assolit una riquesa de matisos tan afuada i un mestratge més segur. I és que potser, fins ara, Humbert no s'ha decidit a acceptar el model amb totes les seves conseqüències i a esgrrimir els pinzells amb totes les seves possibilitats. Sigui com sigui, el resultat ha estat excel·lent.

En comentar una exposició de quadros de l'Humbert, gairebé és obligat de parlar de sensibilitat. Des de les seves primeres exposicions de dibuixos, aquest pintor ha estat considerat com una de les retines més sensibles del nostre país. Se li havien fet objeccions en altres sentits, però gairebé tothom assentia a constatar la seva exquisida sensibilitat.

Amb els anys aquesta sensibilitat s'ha anat aprofundint fins arribar a avui, en què, sense perdre la seva primitiva intenció, addiciona una percepció del model de molta més consistència.

Alfred Opisso

Després de les malaurades baixes que hem tingut amb la mort dels eminents pintors Ricard Canals i Enric Galwey, bo serà que vinguin altes per a refer-nos de les pèrdues. En aquest sentit, si haguéssim de passar balanç cada final de temporada, trobaríem que, sortosament, hi ha moltes més altes que baixes. Però no totes les signatures que apareixen de fresc en les galeries d'art a cada tem-

Manuel Humbert — Nu

porada s'han de considerar com a nous valors amb possibilitats d'arribar a suplir els llocs perduts. D'aquestes aparicions, malauradament, en surten ben poques, i entre les d'aquest any podem catalogar la d'Alfred Opisso, fill del conegut dibuixant Ricard Opisso.

Deu pintures i vint-i-cinc dibuixos exposa el jove Opisso a la Sala Badrinas; i tant en un procediment com en l'altre demostra ésser un temperament dotat. Hi ha, evidentment, les gairebé inevitables influències d'alguns pintors en els inicis d'una formació, però són tan ben assimilades que fins en resulta un major interès.

El jove pintor que en una primera exposició presenta unes teles de la qualitat remarcable com les retolades amb els núms. 3 i 8, pot esperar l'avenir amb confiança esperança. Això no vol dir, naturalment..., etc., etc.

Volia proposar que s'organitzessin sengles exposicions dels pintors Ricard Canals i Enric Galwey, quan acabo de saber que al Círcol Artístic s'ha parlat de la mateixa idea, que la dita entitat es proposa dur a terme aviat. Cal que els col·leccionistes hi aportin llur col·laboració.

MÀRIUS GIFFRED

Com nosaltres tenim la festa i les festes dels Jocs Florals i dels Sants Patrons i Patrones, els japonesos tenen la festa i les festes de les Nines. Ara que Rússia, sembla, té declarada la guerra als Sants Déus i Patrons i Patrones i a les Nines, és a dir, a tots els símbols d'adoració, a tots els ídols encisadors d'Occident i d'Orient, ara que ha sortit un enemic de tots els ídols tradicionals, bé escaurà que, davant del perill, fem conèixer els objectes de devoció del

Nina japonesa

món perquè puguin millor solidaritzar-se contra l'ofensiva soviètica.

Comencem avui per fer ressaltar la força popular de les nines al Japó, per exposar breument les cerimònies que els són ofertes.

Al País Nipó té lloc cada any la festa de la nina el dia 3 de març. Aquell dia les senyores, les senyoretes i les noies es vesteixen amb un bell kimono, un veritable vestit nipó, amb guarnits valuosos en els cabells, es reuneixen i beuen licor de préssec i mengen *goshimo-mochi*, que són pastes d'arròs de cinc colors. Fan tot això assegudes a la seva manera davant un altar decorat amb reis de nines i els seus cortesans. Ultra aquesta festassa en celebren una altra per a nois el dia 5 de maig. També els nois japonesos són devots de les nines, com els nois catalans van a combregar almenys una vegada l'any.

Sembla que la devoció per la nina, segons m'escriuen els meus amics de les illes extremerorientals, constitueix una característica nacional nipona, una mena de religió nacional.

El senyor Takakuwa Seigo de Hokkaido, que no sap que jo el pugui citar al públic des de MIRADOR, em comunica el seu projecte d'organitzar una Exposició internacional de la nina, que serà reorganitzada successivament a totes les ciutats importants—i són moltes—del Japó. Vol demostrar als seus connacionals la devoció universal per la nina i la seva litúrgia internacional.

Així és que demana mostres, exemplars, espècimens de les nines més característiques de cada país. Vol presentar als japonesos i japoneses, als idòlatres més fervorosos de les nines, nines catalanes de debò, mecàniques o putxinellis o d'altra mena, fetes de paper, cartó, celuloide, fusta, goma, porcellana, cuir, etc.

Una gran ocasió per a fer conèixer a l'altre part de món la nina catalana. Però a fi que no ens la confonguin amb cap d'altra, cal que els devots o les devotes de les nines que en trametin per a la dita Exposició no oblidin de posar-los l'etiqueta de *Kataluna pupo*. La millor manera de fer la tramesa és per paquet postal a l'adreça ben clara de: «S-ro. Takakuwa Seigo.—Hokkaido, Hakodate Cijogatai, 53.—Nippon (Japanland).»

Si cap interessat desitja explicar o advertir res al senyor Takakuwa Seigo, ha de saber que ni en català ni en espanyol no seria comprès. Cal escriure en japonès o en esperanto. Si al consolat d'aquell país a Barcelona no sabien, podien o volien traduir del català al japonès, és segur, en canvi, que els *samideans* de la Federació Esperantista Catalana, Duran i Bas, 8, complauran a tothom graciosament per la traducció en esperanto. Els esperantistes són així per obra i gràcia del doctor Zamenhof.

D. D.

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

La discoteca ideal

Quin és el millor mètode de classificació dels discos? Crec que només n'hi ha un: el de la classificació per àlbum, i això per la raó que els editors proporcionen àlbums amb totes les obres d'alguna importància. L'àlbum és manejable; protegeix perfectament els discos i els manté a l'abric de la pols si hom té cura de triar àlbums les bosses del qual s'obren pel costat amb una tira protectora.

Com classificar els discos?
Cal preveure que la col·lecció s'engrandirà, encara que els seus debuts siguin modestos: una discoteca s'enriqueix cada mes; cal obrir en conseqüència i dividir les obres en algunes categories:

1.ª Música d'orquestra, Instruments diversos, Piano i orquestra, Violí o Violoncel i orquestra, Piano sol, Orgue, Piano i violí o violoncel, etc.

2.ª Cant d'òpera, Cants diversos, Cant religiós, Diccio i escenes còmiques, etc.

Cal començar cada àlbum per l'agrupament de les obres d'un mateix músic: el repertori és prou ric avui dia perquè es puguin consagrar àlbums de dotze bosses a Liszt, César Franck, Saint-Saëns, Wagner, Debussy, etc. Per a les òperes, cal començar els àlbums per òperes determinades que el col·leccionista desitgi completar de mica en mica. Ben entès, i com que els fabricants no han sabut preveure res, un mateix s'ha de fabricar unes etiquetes grosses per enganxar-les al llom de cada àlbum i inscriure-hi els títols dels dotze discos. Es bo distingir les vores d'aquestes etiquetes amb tons diferents segons cada gènere de música, per exemple: roig per a la música d'orquestra, verd per al cant, etc. També és bo numerar cada àlbum.

A més a més s'ha de tenir un quadern en el qual s'escriurà la llista dels discos per àlbum, a fi de combinar tranquil·lament l'ordre més lògic. Exemple: si es vol agrupar tot el que hi ha d'orquestra del *Crepuscle dels Déus*, s'ha de posar al davant l'*Oberatura de Rienzi*, la quarta cara del qual està consagrada al *Final del Crepuscle*; a seguit es posen els altres fragments: *Vialge de Sigfrid pel Rin*, *Marxa fúnebre*, i els títols llavors es llegeixen fàcilment: cal que les etiquetes siguin ben clares i ben llegibles.

Per establir el catàleg general de la discoteca, s'empraran registres de fulles mòbils, i de repertori, i es classificaran els discos per noms de músics, afegint-hi totes les indicacions útils, comprenent-hi el número de l'àlbum i el número de la bossa de l'àlbum. Exemple:

FRANCK, CÉSAR. — *Redempció, Interludi*. Pol. 566 020, àlbum 4, bossa 6. (Orquestra Albert Wolff).

En aquest catàleg per noms d'autors, serà bo de consagrar una pàgina a la música d'orquestra, una a la música instrumental, una al cant, i més encara, si cal. Aquest catàleg, fàcil de manejar, pot ésser consultat pels amics i visitants, que així poden triar les peces que desitgin escoltar; gràcies a ésser de fulles mòbils, té tots els avantatges del fitxer.

Quant als discos que no tenen nom d'autor: jazz, danses, escenes còmiques, etc., la classificació es fa per gèneres: es tindrà, doncs, en aquest catàleg general la llista dels jazz, de les escenes còmiques, de les danses, i es podrà classificar-les per orquestres; així mateix es tindrà una llista de cants populars, de cants patriòtics, etc.

Hi ha discos de 25 i de 30 centímetres; així, doncs, hi haurà dues sèries d'àlbums, classificades una i altra de la manera ja indicada.

Quant als fragments d'òperes, sorgeix una nova complicació, pel fet que els fabricants persisteixen a posar en un mateix disc obres de músics diferents. S'agruparan seguits els discos d'una mateixa òpera, perquè sovint les dues cares vénen seguides; per exemple, el duo del primer acte de *Le Roi d'Ys*, l'aire de Margared del segon acte, els aires de Mylio, cantats per Villabella. L'albada, cantada amb cor per Trévi, porta al dors un aire de *Mireia*; es poden posar a seguit del *Roi d'Ys* els discos de *Mireia*. El vals de Mlle. Gauley porta al dors un aire de *Manon Lescaut*. Els cuplets de Pernet porten al dors l'ària del comte de *Manon*; en aquests dos casos, l'ària de *Mireia* mana la classificació: així es tindrà un seguit de trossos de la *Manon* d'Auber, i l'ària del comte forma un doble per a una *Manon* de Massenet.

Així, doncs, per classificar les òperes: es collir les que es volen completar i combinar l'ordre més clar en el qual seran posats els discos. Si es vol, es poden escriure en tinta els títols definitius i en llaips els provisionals (és a dir, dels discos que no ocuparan el seu lloc definitiu fins que el discòfil els hagi completat).

Perquè els discos no es velin, cal que l'àlbum sigui ple, és a dir, ben estrets els uns contra els altres. Per a això, es poden posar en les bosses finals els discos en espera de classificació.

No és desenraonat anotar sobre la bossa de cada disc les dates de cada audició que se'n faci; això permet d'estar al corrent del desgast de cada disc.

Per a la numeració dels discos, cal preveure una vasta extensió de la discoteca: es numerarà, posem per cas, d'1 a 50 la música instrumental, de 51 a 100 la música de cant, de 101 a 150 la música instrumental de 25 cm., de 151 a 200 la de cant de 25, etcètera.

Els petits àlbums venuts amb certs discos, també cal numerar-los per trobar fàcilment els trossos que de vegades contenen. Així *Aux étoiles*, de Duparc, es troba amb la *Sinfonia* de Franck; la *Romança en la*, de Schumann, va entre les cares 5 i 6 del *Concert de violí* de Brahms... Aquests trossos han de figurar en el catàleg general sota el nom dels autors respectius; com trobar-los si els àlbums no són numerats?

Per permetre una numeració ben ordenada, es poden usar els bis i els ter a fi de poder posar seguits els àlbums dels mateixos autors.

RAYMOND DE RIGNE
(De *L'édition musicale vivante*)

—I pensar que si estiguéssim en llibertat potser seriem aturats forçosos!

(Life, Nova York)

—Vaja, ja m'he equivocat de paraigua...
—Que has agafat el teu?

(Ric et Rac, París)

—Tu tens el cabell negre, i el teu germanet és ros...

—Es que quan va néixer, la mama ja s'havia fet tennir el cabell.

(Sondagnisse Strix, Estocolm)

—Podrieu deixar-me una lliura?
—Sí que em sap greu... la lliura que acostumo a deixar no la porto a sobre en aquest moment...

(Punch, Londres)

MOBILIARI D'ART

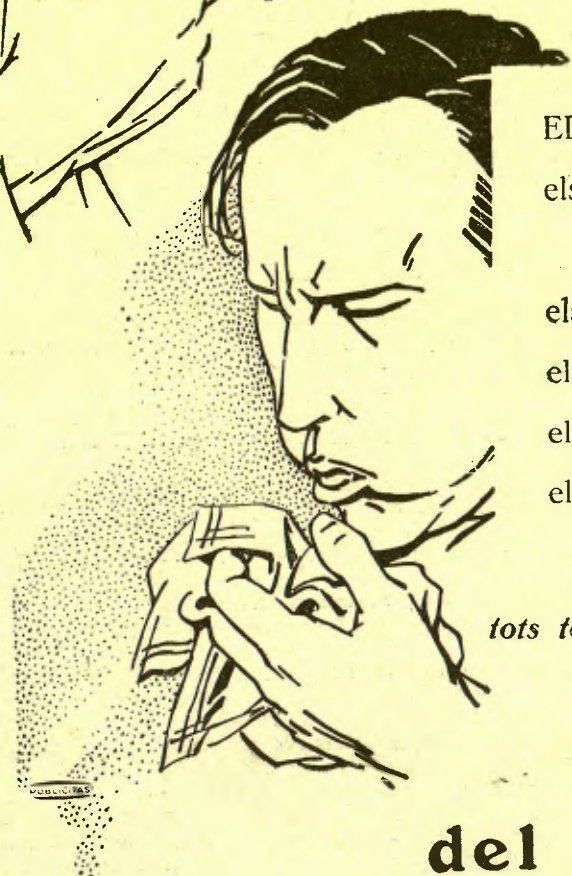
BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

**tots
tenen
tos...**

ELS que pateixen de bronquitis
els que són propensos a cadarns i
refredats,
els que fumen amb excés,
els convalescents de grip i pulmonies,
els que tenen irritació de gola,
els que treballen en un medi de pols o
de humitat:

tots tenen tos i l'han de combatre prenent

Pastilles del Dr. Andreu

que descongessionen les mucoses respiratòries
i faciliten l'expectoració. Famoses arreu del
món.

¡Demaneu la nova capsa d'UNA PESSETA!

La senyora caritativa.—Us donaré un bon
plat de sopa si entreu la llenya.
El pobre.—Senyora, no és el meu ofici;
jo només capto.

(Ric et Rac, París)

—Li he tallat un costat de bigoti perquè
pugui veure què li va millor, dur bigoti o
no dur-ne.

(Judge, Nova York)

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIU

Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA

TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES
CAUSES:

COMPOSICIO:

Sucre, llet, b., 5 cts.; ex-
tracte regalèsia, 5 cts.; ex-
tracte diacodi, 2 milg.; ex-
tracte medul'la vaca, 3 milg.;
Gomenol, 5 milg.; sucre men-
toanissat, quantitat suficient
per a una pastilla.

**Catarros, ronqueres, angines,
laringitis, bronquitis, tubercu-
losi pulmonar, asma i totes
les afeccions en general de
la gola, bronquis i pulmons**

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-
bion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA. Fàbriques a
Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbri-
ques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MA-
GANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de
fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUS-
TRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BU-
FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la
SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Anunciar

MIRADOR

és donar a conèixer
un producte
per tot
Catalunya

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria,
Litíasi úrica (mal de pedra),
Bronquitis parenquimatoses
Nefritis crònica, es curarà ra-
dicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

"ORTOPEDIA MODERNA"

Fill de B. CARCASONA

Taller i despatx: ESCUDILLERS BLANCS, 8. - Telèfon 10016
Casa fundada en 1875

Braguers Reguladors

per a retenció absoluta de la trencadura.—Faixes de totes menses
Faixa-cotilla abdominal.—Models moderns

Cotilles Ortopèdiques

per a guarir o corregir les desviacions de l'esquena

Més de cinquanta anys de pràctica són la millor garantia

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.

que viu a

carrer n.º es subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de

de 193

Signatura

mobles urrutia

dormitoris, menja-
dors, rebedors, etc.

□

pisos complets des
de 1.000 pessetes

□

facilitat de pagament
a preus al comptat

carne, 14

(tocant a les rambles)

A les deu notabilíssimes característiques
que determinen l'extra qualitat del neumàtic

INDIA

Superior al millor

cal afegir avui la nova patent

"Sawtrooh Tedlock"

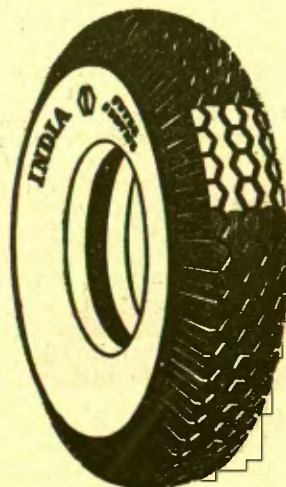
(Pany de dents de serra)

amb la qual es fa impossible el desprendiment
de la banda de rodament

Les patentades característiques

INDIA

fan possible la fabricació en exclusiva de l'article
de la més alta qualitat que la indústria coneix

Representant general
per a Espanya

A. CAR

BARCELONA

Passeig de Gràcia, núm. 99
Rosselló, 234 - Telèf. 73992